

Working Paper från HELA-projektet 2004:1

Länsarbetsnämndernas arbete för att minska deltidsarbetslösheten

Kristina Zampoukos

ARBETSLIVSRAPPORT NR 2004:1

ISSN 1401-2928

Tema: Deltidsarbetslöshet och flexibilitet

Temaledare: Jan Ottosson

Förord

Denna rapport har tillkommit inom ramen för Arbetslivsinstitutets forsknings-satsning i HELA-projektet. Deltidsarbetslösheten är ett komplext samhälls-problem. Undersysselsättningen på den svenska arbetsmarknaden är ett område som innefattar ett flertal problemkomplex samtidigt som orsaksförklaringarna till denna utveckling behöver beforskas. Bakgrundsfaktorerna bakom deltidarbets-lösheten speglar förhållanden på flera olika nivåer i samhällslivet – både individer, organisationer och på ett övergripande samhällsplan. Syftet med de forskningsrapporter som publiceras är att utifrån regeringsuppdraget rörande HELA-projektets forskningsinsatser bidra med forskning kring olika aspekter rörande deltidarbetslöshetens bakomliggande orsaker och effekter utifrån ett mångvetenskapligt perspektiv.

Vetenskapliga redaktörer: professor Lars Magnusson och docent Jan Ottosson

HELA-projektet är ett samarbete mellan Arbetslivsinstitutet, Arbetsmarknads-styrelsen, Arbetsmiljöverket, JämO och Svenska ESF-Rådet. Se projektets hemsida för mer information: www.helaprojektet.com

Arbetslivsinstitutet är ett nationellt kunskapscentrum för arbetslivsfrågor. På uppdrag av Näringsdepartementet bedriver institutet forskning, utveckling och utbildning. Institutet har ca 450 anställda och finns på sju orter i landet. Forsk-ningen är mångvetenskaplig och utgår från problem och utvecklingstendenser i arbetslivet. En viktig uppgift är kommunikation och kunskaps-spridning. För mer information, besök vår webbplats: www.arbetslivsinstitutet.se

Innehållsförteckning

Inledning	1
Länsarbetsnämndernas uppdrag 2002 för att minska deltidsarbetslösheten	2
Skåne län	3
Blekinge län	5
Kalmar län	6
Kronobergs län	8
Hallands län	9
Jönköpings län	11
Gotlands län	12
Östergötlands län	14
Västra Götalands län	16
Värmlands län	17
Örebro län	19
Södermanlands län	20
Vikariecentrum	21
Stockholms län	22
Uppsala län	23
Västmanlands län	24
Dalarnas län	25
Gävleborgs län	27
Jämtlands län	29
Vårdknuten	30
Västernorrlands län	31
Västerbottens län	33
Lycksele	35
Umeå	35
Norrbottnens län	36

Slutsatser	38
Regionspecifika rationaliteter	
– ett sätt att förklara geografiska skillnader	40
Samverkan och lärande är kontextberoende	41
Vad är egentligen syftet med att minska deltidsarbetslösheten?	42
Käll- och litteraturförteckning	44
Litteratur	44
Länsarbetsnämndernas och AMS rapporter	44
Telefonintervjuer	45
Internet	46
Appendix	47

Inledning

Föreliggande studie bygger i huvudsak på telefonintervjuer med representanter för länsarbetsnämnderna genomförda mellan den 3/12 2002 och den 5/2 2003. Studien utgör en totalundersökning såtillvida att samtliga länsarbetsnämnder ingår. Utöver representanterna för länsarbetsnämnderna har jag även intervjuat projektledarna för Vårdknuten (Jämtland) och Vikariecentrum (Södermanland) samt två tjänstemän vid arbetsförmedlingarna i Lycksele och i Umeå (Västerbotten).

Det övergripande syftet med intervjuerna har varit att ge en summarisk uppfattning om länens arbete för att minska deltidsarbetslösheten under 2002. Intervjuerna ger därmed en *ögonblicksbild* av ett pågående och föränderligt arbete. Mot bakgrund av att studien har utförts som en del i ett lagarbete¹ ingår det inte i denna studie att exempelvis diskutera begreppet deltidsarbetslöshet eller att ge en översikt över forskning relaterad till deltidsarbetslöshet. För sådana studier hänvisas läsaren till andra delrapporter inom ramen för HELA-projektet.²

De frågor som jag ställt till varje informant sammanfattas i följande punkter:

- Vad har man på Länsarbetsnämnden gjort för att minska deltidsarbetslösheten i länet? Hur arbetar man för att minska deltidsarbetslösheten i länet?
- Finns det några skillnader mellan kommunerna i länet beträffande hur man uppfattar deltidsarbetslöshetsproblematiken och vilka lösningar man väljer?
- Kan du ge ett exempel på projekt som har genomförts/är under genomförande?
- Vad har arbetet resulterat i, kan man se några effekter av sina ansträngningar?
- Kan du se några länsspecifika förutsättningar/villkor som präglar arbetet med att minska deltidsarbetslösheten?

¹ Studien utgör en av flera studier vilka har utförts inom ramen för HELA-projektets kartläggningsgrupp. Kartläggningsgruppens uppgift har varit att följa upp DELTA-rapporten, se *SOU 1999:27 DELTA Utredningen om deltidsarbete, tillfälliga jobb och arbetslöshetsersättning. Betänkande av Utredningen om arbetslöshetsersättningen och deltidsarbete m.m.*

² Se bland andra Forssell, Johanna (2003), *Deltidsarbetslöshet – en forskningsöversikt med utgångspunkt i aktuell forskning och statliga utredningar*; Jonsson, Inger (2003), *Deltidsarbete och deltidsarbetslöshet inom svensk detaljhandel: Utvecklingslinjer och tidigare aktiviteter*; Nyberg, Anita (2003), *Deltidsarbete och deltidsarbetslöshet – en uppföljning av DELTAutredningen*. Samtliga rapporter är utgivna av Arbetslivsinstitutet.

- Finns det någon dokumentation av arbetet rörande en minskning av deltidslösheten som jag kan få ta del av?

Jag har valt att redovisa informanternas svar länsvis eftersom deras redogörelser utgår från förhållandena i det egna länet. Därmed erhålls också en bättre förståelse för vilka geografiskt specifika villkor som antingen explicit påverkar hur man ser på deltidslösheten, eller som implicit framgår av informanternas svar.

Utöver intervjumaterialet har jag också gått igenom länsarbetsnämndernas rapporter till Arbetsmarknadsstyrelsen 2002. Avsikten har då varit att komplettera informanternas redogörelser.

Minskningen av deltidslösheten varierar såväl inom det enskilda länet som mellan länen. De regionala variationerna kan ses som en indikator på att geografiskt specifika villkor och förutsättningar vad gäller arbetsmarknad, näringslivssammansättning, befolkning och befolkningsutveckling, kön, etc. har stor betydelse för arbetsmarknadspolitikens genomförande. Då implementeringen av den nationella, målstyrda arbetsmarknadspolitikerna sker på lokal nivå torde det vara av intresse att göra fördjupade studier i ett urval kommuner, särskilt om syftet är att få en bättre förståelse för de processer och mekanismer som ligger bakom deltidslösheten i olika regioner.

I ett första avsnitt ges en kort beskrivning av länsarbetsnämndernas uppdrag 2002. I övrigt disponeras texten från söder till norr vilket innebär att en presentation av Skåne läns arbete för att minska undersysselsättningen inleder och redovisningen av Norrbottens län avslutar texten. Rapporten är upplagd så att det uteslutande är informanternas redogörelser för situationen i det egna länet som redovisas under respektive "länsrubrik". En sammanfattning över likheter och skillnader, samt en tentativ analys av informanternas svar ges under rubriken "Slutsatser".

Länsarbetsnämndernas uppdrag 2002 för att minska deltidslösheten

I en PM från Arbetsmarknadsstyrelsen anges att arbetsförmedlingarna, bland annat i samverkan med arbetsmarknadens parter, ska medverka till att fler heltidsarbeten förmedlas till dem som är deltidslösa.³

Det övergripande mål som länsarbetsnämnderna har att arbeta för är en halvering av deltidslösheten inom vård och omsorg, jämfört med november 1999. De län som kan ha givetvis möjlighet att sätta upp egna mål som överstiger halveringsmålet. Länsarbetsnämnderna uppmuntras till att utvidga målsättningarna så att dessa även omfattar andra branscher än vård och omsorg.

³ Följande avsnitt bygger, där inget annat anges, på Rudebeck, Johan (2002a), *Deltidslöshet och timanställningar* (AMS-rapport).

Länsarbetsnämnderna har också ansvar för att en intygsrutin införs för anställda inom vård och omsorg.⁴ Intygsrutinen innebär i korthet att den som är inskriven på arbetsförmedlingen som deltidsarbetslös (eller arbetslös med timanställning) ska fylla i ett formulär och ange önskad tjänstgöringsgrad. Därefter lämnas intyget till arbetsgivaren som ska ange om man kan matcha den anställdes önskemål.⁵ Det poängteras också att intygen ska integreras i det ordinarie arbetets praxis. Länsarbetsnämnderna har möjlighet att införa intyget även inom andra branscher än ovan nämnda.⁶

Länsarbetsnämnderna ges i uppdrag att identifiera större arbetsgivare med hög andel deltidsarbetslösa utanför den kommunala sfären och framför allt inom hotell- och restaurangbranschen. Länsarbetsnämnderna ska rikta insatser mot en eller flera arbetsgivare utanför den kommunala sfären.

Vad gäller arbetsmarknadsutbildningar gäller, liksom föregående år, att arbetsgivaren i utbyte mot utbildningar måste kunna erbjuda önskad arbetstid åt den anställde. Arbetsgivaren måste också ha vidtagit åtgärder för att minska den ofrivilliga deltidsarbetslösheten inom organisationen.⁷

Av en annan PM framgår att över 40 procent av kommunerna under hösten 2001 hade genomfört relativt omfattande insatser för att minska den ofrivilliga deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg. En lika stor andel förberedde dylika insatser, medan 16 procent bedömdes ha varit överksamma.⁸

Skåne län

I Skåne län har intygsrutinen införts för vård och omsorg. Kontinuerliga kontakter hålls med arbetsgivarna och arbetsgivarorganisationerna, bland annat rörande utbildningssatsningar med jobbgaranti. Man har också samarbetat med de fackliga organisationerna för att förändra attityderna hos arbetstagarna, exempelvis när det gäller villigheten att kombinera två tjänster för att få heltid. Samtliga 33 kommuner i länet har prövat olika arbetstidsmodeller. Projekt pågår också med avsikten att bryta en könsdelad arbetsmarknad.⁹

En tredjedel av kommunerna har tagit policybeslut rörande heltid som en rättighet för de anställda. Bland dessa kommuner återfinns både de som har angett ett datum för när målen ska vara uppfyllda och kommuner där man har en mer öppen tidshorisont. Planens karaktär är emellertid inte avgörande för hur

⁴ Ibid.

⁵ Arbetsförmedlingen. Information till arbetsgivare om intyg för deltidsarbetslösa och timanställda på Arbetsförmedlingen. Se även Information om intyg för dig som är anmäld på Arbetsförmedlingen som deltidsarbetslös eller arbetslös med timanställning.

⁶ Rudebeck, Johan (2002a), Deltidsarbetslöshet och timanställningar, (AMS-rapport).

⁷ Se även Rudebeck, Johan (2002b) Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002, (AMS-rapport).

⁸ Ibid.

⁹ Telefonintervju med Mikael Karlsson, Länsarbetsnämnden, Skåne län, 2003-01-16.

man agerar. Viktigare är att det finns en politisk och tjänstemannamässig vilja till förändring och reella möjligheter för förvaltningscheferna att handla.¹⁰

Intygsrutinen är både tids- och resurskrävande. Få förmedlingar har börjat tillämpa intygsrutinen också inom handel, hotell och restaurang. På området handel vill Länsarbetsnämnden arbeta med bland annat kompetensutveckling och i framtiden även söka förmå arbetstagare att byta bransch, exempelvis från handeln till vård och omsorg. Inom handeln, hotell och restaurang har, enligt avrapporteringen till AMS, en ökning av antalet deltidsarbetslösa skett i jämförelse med föregående år.¹¹

Frågan om deltidsarbetslöshet anknyter till frågor om jämlikhet, om hälsa och om arbetsmiljö. Kanske bör man fråga sig vad som ska räknas som heltid inom vård- och omsorgssektorn, som alltsedan 1990-talets krisår är hårt drabbad av nedskärningar, och som har en hög andel kvinnor i medelåldern/övre medelåldern.¹²

I ett vidare perspektiv handlar deltidsarbetslösheten och personalförsörjningen också om tillväxt. För att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk och social situation med nyetableringar av företag krävs en fungerande infrastruktur omfattande allt från goda kommunikationer till en bra skola och barnomsorg.¹³

Skåne län har inte uppnått halveringsmålet för vård och omsorg. Omställningen bland kommunerna måste dock betraktas som en långsiktig process. Från statligt håll har man tidigare hotat med uteblivna statsbidrag, lagstiftning etc. för att driva på processen med att minska deltidsarbetslösheten, menar informanten. Hoten har sedermera bytts ut mot morötter, bland annat i form av anställningsstöd.¹⁴

Skåne är ett län med goda förutsättningar enligt informanten; man har en positiv befolkningsutveckling, en god arbetskraftsresurs och Skåne utgör med sin närhet till Danmark en dynamisk region. Samtidigt finns givetvis länsinterna skillnader. Mest expansiva är de västra delarna av länet, medan glesbygden nära gränsen till Småland uppvisar helt andra villkor. Prognosen för Skåne län är att ca 73 000 personer måste rekryteras till vård- och omsorgsyrkena fram till och med 2011.¹⁵

¹⁰ Telefonintervju med Mikael Karlsson, Länsarbetsnämnden, Skåne län, 2003-01-16.

¹¹ Karlsson, Mikael (2002), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*.

¹² Telefonintervju med Mikael Karlsson, Länsarbetsnämnden, Skåne län, 2003-01-16.

¹³ Telefonintervju med Mikael Karlsson, Länsarbetsnämnden, Skåne län, 2003-01-16.

¹⁴ Telefonintervju med Mikael Karlsson, Länsarbetsnämnden, Skåne län, 2003-01-16.

¹⁵ Telefonintervju med Mikael Karlsson, Länsarbetsnämnden, Skåne län, 2003-01-16.

Blekinge län

I Blekinge har man under ett par års tid arbetat för att halvera deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg enligt en överenskommelse mellan Kommunförbundet och Kommunalarbetarförbundet. Man har samlat cheferna för vård- och omsorgsförvaltningarna till möten där frågan har diskuterats, och man har rest runt i kommunerna och fört en dialog i frågan med de kontaktpersoner som finns på varje arbetsförmedling. Även opinionsbildning har förekommit.¹⁶

En erfarenhet av intygsrutinen, som återberättas i avrapporteringen till AMS, är att intyg som skickas ut på våren alltid resulterar i svaret att arbetstagaren kan erbjudas mer tid. Svaret avser då tjänstgöring under sommarmånaderna.¹⁷

I länets största kommun, Karlskrona, har beslut tagits av fullmäktige att alla vård- och omsorgsanställda ska få den arbetstid de önskar senast vid utgången av år 2004. I Karlskrona har de som varit deltidsanställda inom vård och omsorg, men som saknat formell utbildning för detta, erhållit denna i form av arbetsmarknadsutbildning. En förutsättning för Länsarbetsnämndens finansiering av utbildningssatsningar har varit att de anställda i gengäld har fått den arbetstid de själva önskar.¹⁸

Övriga kommuner i länet har emellertid inte nappat på denna lösning. Anledningen till detta är dels att andelen som saknar formell utbildning inom vård- och omsorgsyrdena är låg i dessa kommuner, dels att man anser att man måste tillgodose de önskemål om utökad arbetstid som finns bland dem som har utbildning i första hand. I Karlskrona har man däremot resonerat så att eftersom alla senast 2004 ska ha den arbetstid de önskar, spelar det mindre roll att de som genomgått utbildningarna får förtur till heltidsanställningarna.¹⁹

I Blekinge råder ingen brist på arbetskraft inom vård- och omsorgssektorn, såsom det gör i storstadsområdena. Blekinge är en relativt isolerad arbetsmarknad och man saknar ett ”marknadstryck”. Detta kan ha betydelse för den tröga omställningen mot fler heltidsanställningar inom vård och omsorg i länet. Under en period fanns en tendens att vård- och omsorgsanställda gick över till att arbeta inom industrin, men denna förflyttning avtog då antalet arbetstillfällen inom industrin kraftigt reducerades.²⁰

En fördel med vård- och omsorgssektorn är att denna i huvudsak är politiskt styrd. Det är därför lättare att komma till rätta med problemet med deltidsarbetslöshet i dessa verksamheter än i verksamheter inom handeln samt hotell och restaurang. Inom sistnämnda branscher är arbetsgivarsidan betydligt mer splittrad – på många små företag och alla är inte heller anslutna till någon

¹⁶ Telefonintervju med Bo Gustafsson, Länsarbetsnämnden, Blekinge län, 2002-12-03.

¹⁷ Gustafsson, Bo (2002), *Rapport om arbetet med deltidsarbetslösheten i Blekinge*.

¹⁸ Telefonintervju med Bo Gustafsson, Länsarbetsnämnden, Blekinge län, 2002-12-03.

¹⁹ Telefonintervju med Bo Gustafsson, Länsarbetsnämnden, Blekinge län, 2002-12-03.

²⁰ Telefonintervju med Bo Gustafsson, Länsarbetsnämnden, Blekinge län, 2002-12-03.

arbetsgivarorganisation – något som gör det svårare att få grepp om problemen. Även den fackliga anslutningen ser annorlunda ut för handels-, hotell- och restauranganställda. Det finns också branschspecifika krav på flexibla öppettider och därmed även på arbetstider. Då hotell- och restaurangbranschen innebär en koncentration av arbete till lunchtid, kvällstid och nattetid är det svårt att få ihop sammanhållna heltider som blir drägliga för arbetstagaren. Vad gäller handels samt hotell och restaurang har endast inledande kontakter tagits.²¹

I Länsarbetsnämndens rapport till AMS utpekas handeln som den bransch där deltidspenningen är mest allvarlig. Merparten av tjänsterna inom branschen är deltid och dessa innehas till övervägande del av kvinnor. Rekryteringsunderlaget till deltidstjänster inom handeln bedöms vara förhållandevis stort.²²

För att komma till rätta med deltidslösheten inom handeln, hotell och restaurang så krävs, enligt informanten, överenskommelser som är förankrade hos fack- och arbetsgivarorganisationer på central nivå.²³

Kalmar län

Kalmar tillhör de län som, enligt informanten, har haft svårt att minska deltidslösheten, trots goda relationer mellan arbetsförmedlingarna och arbetsgivarna (kommunerna). Problemen grundar sig dels i en oförmåga till omställning, dels i en hårt belastad kommunal ekonomi. Det finns tecken som tyder på att såväl arbetstagare som arbetsgivare är fast i gamla strukturer. Snarare än att modernisera organisationerna har man i ett flertal fall tagit upp gamla arbetssätt såsom delade scheman, vilket innebär att personalen i större utsträckning arbetar morgnar och kvällar. Personalen erbjuds att arbeta 75 procent och för att fylla ut anställer man timvikarier. Å andra sidan har det förekommit fall där arbetsgivaren har velat införa till exempel 3/3 modellen²⁴, men personalen har då sagt ifrån med hänvisning till att de vill behålla sina scheman, inte arbeta helg och liknande.²⁵ Arbetsförmedlingens erfarenhet är att arbetstagarna erbjuds en större andel deltidstjänster än heltidstjänster.²⁶

Enligt informanten har deltidslösheten hamnat i skymundan av arbetsmiljöfrågan och frågan om höga sjukskrivningsnivåer. Från fackligt håll har man, då Länsarbetsnämnden initierat diskussioner kring deltidslöshetsproblematiken, istället drivit frågan om att sänka normalarbetstiden för arbets-

²¹ Telefonintervju med Bo Gustafsson, Länsarbetsnämnden, Blekinge län, 2002-12-03.

²² Gustafsson, Bo, a. a.

²³ Telefonintervju med Bo Gustafsson, Länsarbetsnämnden, Blekinge län, 2002-12-03.

²⁴ Modellen är utvecklad av Sune Nygren och bygger på principen att man arbetar tre dagar och är ledig i tre dagar över alla veckans dagar, året runt. För mer information kring olika arbetstidsmodeller, se Westring-Nordh, Marianne (kommande), *Kan arbetstidsmodeller vara en väg att möjliggöra önskade tjänstgöringsgrader i kommunens äldreomsorg?*

²⁵ Telefonintervju med Annika Gunnarsson, Länsarbetsnämnden, Kalmar län, 2003-01-16.

²⁶ Gunnarsson, Annika (2002), Uppdraget att minska deltidslösheten.

tagarna inom vård och omsorg. Informanten menar att det har varit svårt att mötas i diskussionen med de fackliga företrädarna, även om man från Länsarbetsnämndens sida är medveten om sambanden mellan arbetsvillkoren inom vård och omsorg, sjukskrivningsproblematiken och deltidsarbetslösheten.²⁷

I grunden är frågan om deltidsarbetslöshet något som arbetsgivarna, i detta fall kommunerna, måste lösa. Länsarbetsnämndens roll är att tillse att personer med utbildning och erfarenhet, men som trots detta går deltidsarbetslösa i år efter år, ska erhålla den tjänstgöringstid som dessa önskar. Arbetsförmedlingens arbete med intygen visar att många som har angett att de är deltidsarbetslösa inte egentligen är intresserade av att gå upp i tid. Ytterligare andra vill inte byta arbetsplats och därför inte heller utvidga sin tjänstgöring. I de fallen är Arbetsförmedlingen skyldig att meddela a-kassan.²⁸

Ingen kommun i Kalmar län har fattat politiska beslut som skulle innebära att heltid kan betraktas som en rättighet. I Hultsfred har man inrättat två personalpools, en för korttids- och en annan för långtidsuppdrag. Personalen som ingår i poolerna är anställda på heltid. Dock verkar det som att dessa personalpools ska avvecklas. Orsaken till detta uppges vara att personalen inte klarar av att arbeta heltid.²⁹

Länsarbetsnämnden har uppmanat arbetsgivarna att söka medel från HELA men detta har, enligt informanten, ansetts vara krångligt. I avrapporteringen till AMS skriver man att den sammantagna bedömningen är att det finns en risk att deltidsarbetslösheten ökar i länet under nästa år om inte centrala insatser görs.³⁰

Arbetsmarknaden i Kalmar län präglas av ett visst överskott av vård- och omsorgspersonal. Informanten menar att de insatser som Länsarbetsnämnden har gjort för att tillmötesgå såväl arbetsgivarnas personalbehov som arbetstagar- nas utbildningsbehov har bidragit till den situation som länet står inför idag med en hög andel deltidsarbetslösa.³¹

Branscherna hotell och restaurang och handel har inte bearbetats av Länsarbetsnämnden. Inom hotell och restaurang ser man en minskning av antalet timanställda, men en ökning av andelen deltidsarbetslösa, något som ändå anses vara ett gott tecken. Intygsrutinen ska under 2003 införas för hotell och restaurang.³²

²⁷ Telefonintervju med Annika Gunnarsson, Länsarbetsnämnden, Kalmar län, 2003-01-16.

²⁸ Telefonintervju med Annika Gunnarsson, Länsarbetsnämnden, Kalmar län, 2003-01-16.

²⁹ Telefonintervju med Annika Gunnarsson, Länsarbetsnämnden, Kalmar län, 2003-01-16.

³⁰ Gunnarsson, Annika, a. a.

³¹ Telefonintervju med Annika Gunnarsson, Länsarbetsnämnden, Kalmar län, 2003-01-16.

³² Telefonintervju med Annika Gunnarsson, Länsarbetsnämnden, Kalmar län, 2003-01-16.

Kronobergs län

En samverkansgrupp med uppgift att minska deltidsarbetslösheten i länet formades 1999, innan de nationella direktiven hade utgått från AMS. I denna grupp fanns representanter för Länsarbetsnämnden, Regionala kommunförbundet, Landstinget och SKAF. I och med direktiven från AMS konkretiserades samverkansgruppens målsättningar och insatser.³³

På varje arbetsförmedling finns en kontaktperson som är ansvarig för frågor rörande deltidsarbetslöshet. Länsarbetsnämnden har varit i kontakt med kommunernas arbetsmarknadsnämnder. I avrapporteringen till AMS kan man också läsa att länsarbetsdirektören har tagit initiativ till en samverkansgrupp med representanter från Landstinget, Kommunförbundet, Försäkringskassan och SKAF. Denna samverkansgrupp har kommit att utvecklas till en ”framtidswerkstad”, med 24 deltagare från kommunerna, Landstinget, Kommunförbundet, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och näringslivet. Resultaten av framtidswerkstadens arbete uppges vara ett antal konkreta förslag på hur man med gemensamma krafter kan öka arbetskraftsdeltagandet. Kronobergs län ingår dessutom i ett regionalt samarbete med Blekinge, Jönköpings, Kalmar, Skåne och Västra Götalands län.³⁴

Samtliga Kronobergs nio kommuner arbetar med deltidsarbetslöshetsfrågan och policybeslut om ”önsketid” har tagits av alla kommuner utom två. De projekt som sätts under perioden 2000-2002 har gällt vård och omsorg i första hand. Arbetsgivarna har sett över organisationerna och prövat nya arbetstidsmodeller bland annat. Kronobergs län har uppnått halveringsmålet för vårdsektorn.³⁵

Bland de projekt som syftar till att sänka deltidsarbetslösheten framhåller informanten särskilt Markarydsprojektet, initierat av Markaryds kommun. Projektet har inneburit att alla anställda inom vård och omsorg har fått möjlighet att själva välja arbetstid. De anställda har också möjlighet att anpassa arbetstiden efter de olika krav som kan uppstå under ett liv/arbetsliv. Arbetsgivaren informeras om den anställdes önskemål om ändrade arbetstider tre månader i förväg. I Markaryd har också inrättats två pooler för timanställda och vikarier; en korttidspool och en långtidspool (exempelvis vid semestrar).³⁶

Andra projekt är så kallade ”Bryt-projekt”, vilka innebär att man söker arbeta för att bryta en könssegregerad arbetsmarknad. Kvinnor som saknar fast och/eller heltidsanställningar får möjlighet att pröva på heltidsarbete inom mans-

³³ Telefonintervju med Kerstin Wänersjö, Länsarbetsnämnden, Kronobergs län, 2003-01-15.

³⁴ Wänersjö, Kerstin (2002), *Uppföljningen av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*.

³⁵ Telefonintervju med Kerstin Wänersjö, Länsarbetsnämnden, Kronobergs län, 2003-01-15.

³⁶ Telefonintervju med Kerstin Wänersjö, Länsarbetsnämnden, Kronobergs län, 2003-01-15.

Se även www.markaryd.se/socialforvalt/index.htm, 2003-02-03.

dominerade branscher. Ytterligare andra projekt är försök med ”deltidshus”, vilket innebär att deltidsarbete kombineras med utbildning och kompetensutveckling med målet att den deltidsarbetslösa ska kunna få en heltidstjänst.³⁷

I slutet av 2002 har kontakter tagits med företrädare för handeln som Länsarbetsnämnden kommer att gå vidare med under innevarande år (2003). En ansökan om projektmedel har skickats till ESF-rådet. Projektet är inriktat mot att hitta nya organisatoriska lösningar i syfte att minska deltidsarbetslösheten.³⁸

Kronobergs län är ett litet län med en god arbetsmarknad, anser informanten. Andelen deltidsarbetslösa utgör dock en stor del av dem som är inskrivna som arbetssökande. Det finns också länsinterna skillnader. I Växjö finns hälften av de personer som är inskrivna som deltidsarbetslösa. De mindre kommunerna har färre sökande. Närheten mellan människor i den lilla kommunen medför en närmare kontakt mellan handläggare och arbetssökande, vilket kan vara gynnsamt då det gäller att hitta heltidssysselsättning.³⁹

Hallands län

I Hallands län kom arbetet med att minska deltidsarbetslösheten igång på allvar under 2001. Informationsspridning har varit och är en framträdande del i detta arbete. Årliga informationsmöten eller konferenser hålls med arbetsgivarna, framför allt kommunerna och landstingen, samt också med fackliga företrädare och med arbetsförmedlingarna. På de sistnämnda har kontaktpersoner utsetts med särskilt ansvar för deltidsarbetslöshetsfrågor. Dessa personer ingår i ett nätverk och man träffas ett par gånger per år.⁴⁰ En förmedling har anordnat utbildningar inom vård och omsorg med ”sysselsättningsgaranti” som krav.⁴¹

I ett par av kommunerna med förhållandevis hög andel deltidsarbetslösa arbetar arbetsförmedlingarna kontinuerligt med frågan om deltidsarbetslöshet, bland annat via arbetsmarknadsnämnderna. I dessa kommuner finns styrgrupper som arbetar med inriktning mot vård och omsorg. Flera kommuner prövar också nya arbetstidsmodeller. Kungsbacka anges som exempel på en kommun som har gjort särskilda insatser för att minska deltidsarbetslösheten. De deltidsarbetslösa inom vård och omsorg som har önskat gå upp i tid har erbjudits arbetspraktik, i syfte att öka beredvilligheten att arbeta på flera olika arbetsplatser och därigenom öka sin tjänstgöring. Arbetspraktik har också kunnat göras inom andra delar av den kommunala verksamheten än inom vård och omsorg.⁴²

³⁷ Telefonintervju med Kerstin Wänersjö, Länsarbetsnämnden, Kronobergs län, 2003-01-15.

³⁸ Telefonintervju med Kerstin Wänersjö, Länsarbetsnämnden, Kronobergs län, 2003-01-15.

³⁹ Telefonintervju med Kerstin Wänersjö, Länsarbetsnämnden, Kronobergs län, 2003-01-15.

⁴⁰ Telefonintervju med Ewy Eriksson, Länsarbetsnämnden, Hallands län, 2003-01-15.

⁴¹ Eriksson, Ewy (2002), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*.

⁴² Telefonintervju med Ewy Ericsson, Länsarbetsnämnden, Hallands län, 2003-01-15.

Landstinget och samtliga kommuner utom en har tagit beslut som innebär att heltid ska vara en rättighet för arbetstagarna. Dessa beslut varierar från att omfatta alla anställda i kommunen till att gälla vård- och omsorgspersonal.⁴³ Det finns, enligt informanten, en viss tröghet när det gäller att omsätta visionerna i konkret handling.⁴⁴

Halland nådde halveringsmålet för vård- och omsorgssektorn under våren år 2002. Deltidsarbetslösheten inom denna sektor fortsätter att minska och ligger nu på en 60-procentig sänkning.⁴⁵ Enligt en rapport från Länsarbetsnämnden sattes målet för minskningen inom barnomsorgen till 25 procent för år 2002. Vid slutet av året hade målet inte nåtts fullt ut.⁴⁶

Länsarbetsnämnden är oroad över att andelen timanställda i ovan nämnda branscher inte minskar. De timanställda har ofta flera arbetsgivare och är inte i samma utsträckning bevakade av facket. Länsarbetsnämnden avser att undersöka detta vidare.⁴⁷ I rapporten till AMS anges att inflödet av nya deltidsarbetslösa måste stoppas och att Länsarbetsnämnden ska undersöka problemet med målet att komma till ett policybeslut i frågan.⁴⁸

Intygstrutinen har blivit en del av arbetsförmedlingarnas praxis, främst dock inom vård och omsorg. I ett par av kommunerna har intygstrutinen utökats till att omfatta även andra branscher. Från Länsarbetsnämndens sida avvaktar man tills vidare de nya direktiven från AMS innan man börjar bearbeta ytterligare branscher. Eftersom Halland är ett kustlän med en förhållandevis stor koncentration av företag inom hotell och restaurang vill man försöka inrikta sig på denna bransch i första hand. Hotell och restaurang uppvisar betydande säsongvisa variationer vad gäller deltidsarbetslöshetens omfattning. Hela länet, och särskilt Kungsbacka, upplever dessutom ett uppsving vad gäller etableringar och tillväxt inom handeln. Länsarbetsnämnden har för avsikt att följa denna utveckling och försöka påverka arbetsgivarna att erbjuda de anställda, som så önskar, heltid i så stor utsträckning som möjligt.⁴⁹

Hallands län är ett litet län med enbart sex kommuner. Att det är ett litet län är positivt för kontakterna med arbetsgivarna, menar informanten. Länets läge kan också beskrivas som tämligen ”centralt”, med närhet både till Göteborgsregionen och till Skåne. Pendling över länsgränserna, till exempel från Kungsbacka till Göteborg, är vanligt och något som givetvis inverkar på arbetsmark-

⁴³ Eriksson, Ewy, a. a.

⁴⁴ Telefonintervju med Ewy Ericsson, Länsarbetsnämnden, Hallands län, 2003-01-15.

⁴⁵ Telefonintervju med Ewy Ericsson, Länsarbetsnämnden, Hallands län, 2003-01-15.

⁴⁶ Eriksson, Ewy, a. a.

⁴⁷ Telefonintervju med Ewy Ericsson, Länsarbetsnämnden, Hallands län, 2003-01-15.

⁴⁸ Eriksson, Ewy, a. a.

⁴⁹ Telefonintervju med Ewy Ericsson, Länsarbetsnämnden, Hallands län, 2003-01-15.

naden. Informanten beskriver länets egen arbetsmarknad som god, med en tillströmning av nya arbetstillfällen.⁵⁰

Jönköpings län

I Jönköpings län har man arbetat med informationsspridning och anordnat konferenser där arbetsgivarorganisationer och representanter för Arbetsförmedlingen och a-kassan har deltagit. Besök har avlagts vid arbetsförmedlingarna. Ett utvecklingsseminarium kallat "framtidsverkstan" anordnades i GGVV-regionen (Gnosjö, Gislaved, Vaggeryd, Värnamo) där representanter från kommunen samt arbetsförmedlingarna deltog. Syftet med seminariet var att väcka kreativitet och hitta nya lösningar inom vård och omsorg.⁵¹

Länets deltidsarbetslöshet inom vård- och omsorgssektorn har halverats. Inom barnomsorgen har man inte nått lika långt, vilket kan sammanhålla med att man inte har haft det uppdraget under lika lång tid. I det arbetet måste man också vända sig till en annan av kommunernas förvaltningar.⁵²

Erfarenheten är att förändringarna sker snabbt i början av processen för att så småningom mattas. Engagemanget avtar, menar informanten, och det blir också svårare att få fram heltider. I ett par av kommunerna har timanställningarna inom barnomsorgen blivit vanligare samtidigt som deltidsarbetslösheten inom samma sektor har minskat.⁵³

Enligt Länsarbetsnämndens rapport till Arbetsmarknadsstyrelsen har problem iakttagits när det gäller försök att inrätta så kallade kombinationstjänster. Arbetsgivaren har inte velat kombinera "ett i sig tungt arbete med ett annat tungt". En annan svårighet som har uppmärksamats är att arbetsplatserna i vissa fall ligger på alltför stora avstånd från varandra.⁵⁴

Samma dokument konstaterar att flertalet arbetsförmedlingar i länet uppfattar att intygsrutinen har haft god inverkan både på arbetsgivarna, som uppmärksammas på deltidsproblemet, och de arbetssökande, vilkas motivation att söka heltidstjänster ökar alternativt att det blir klart vilka som egentligen inte önskar gå upp i tid. Det finns emellertid också arbetsförmedlingar som anser att effekterna inte motsvaras av den arbetsinsats som krävs för införandet av intygsrutinen. I en del kommuner finns för få heltidstjänster att anvisa, och det bär emot att anvisa personer utbildade för vårdarbeten och som trivs med sina arbeten till tjänster i andra branscher.⁵⁵

⁵⁰ Telefonintervju med Ewy Ericsson, Länsarbetsnämnden, Hallands län, 2003-01-15.

⁵¹ Telefonintervju med Verena Falkeström, Länsarbetsnämnden, Jönköpings län, 2002-12-04.

⁵² Telefonintervju med Verena Falkeström, Länsarbetsnämnden, Jönköpings län, 2002-12-04.

⁵³ Telefonintervju med Verena Falkeström, Länsarbetsnämnden, Jönköpings län, 2002-12-04.

⁵⁴ Falkeström, Verena (2002), *Uppföljningen av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*.

⁵⁵ Ibid.

Jönköpings län har en av landets bästa arbetsmarknader, anser informanten. Dock är deltidsarbetslösheten vanligast inom de kvinnodominerade sektorerna. Deltidsarbetslösheten har inte varit högprioriterad eftersom de deltidsanställda trots allt har haft en anställning. Att få ned deltidsarbetslösheten handlar också om tillgången till resurser.⁵⁶

Landstinget, som lyckats bäst med att minska deltidsarbetslösheten, ansöker nu om medel från HELA för en förstudie om hur man kan gå vidare. En delvis ny styrgrupp för arbetet med deltidsarbetslöshet håller också på att tillsättas, i vilken representanter från branschorganisationer inom handel och hotell och restaurang kommer att ingå.⁵⁷

Gotlands län

På Gotland har man under ett flertal år arbetat för att få ned deltidsarbetslösheten. En mångfald olika projekt har initierats och olika lösningar har prövats, bland annat en fördelning av arbetstiden på två arbetsställen och roterande scheman. Resultaten är enligt informanten nedslående. Informanten upplever att man saknar påtryckningsmedel gentemot arbetsgivarna. Ett annat problem är att tillfälliga projekt bedrivs med medel utanför den ordinarie budgeten, men då pengarna sinar återfaller man i gamla mönster och deltidsarbetslösheten hamnar på sin ursprungliga nivå.⁵⁸

Gotland har en förhållandevis hög andel deltidsarbetslösa, som en följd av att turistnäringen är säsongsberoende. Länet har en med tanke på befolkningsstorleken väl utbyggd service med avseende på handel, restauranger och hotellverksamhet, och denna lever upp under sommaren. Dessa verksamheter präglas av snabba omställningar vilket gör det svårt att ha framförhållning och att planera. En restaurang som plötsligt får i uppdrag att serva en konferens behöver kanske mer personal under en begränsad tid. Samtidigt vågar man inte fastanställa ytterligare personal eftersom det är osäkert om företaget kommer att kunna bära denna kostnad längre fram. Argumentet från arbetsgivarnas sida är hela tiden att man saknar resurser att anställa på heltid. Detsamma gäller inom vård och omsorg. Under 1990-talet har budgetansvaret decentraliserats till respektive arbetsställe och det kärva budgetläget begränsar naturligtvis handlingsutrymmet.⁵⁹

Även transportsektorn – taxi, färjetrafiken och skolskjutsen – följer mönstret av säsong- och dygnsberoende personalbehov. Att Gotland är en ö innebär också specifika arbetsmarknadsförutsättningar i och med att det inte går att

⁵⁶ Telefonintervju med Verena Falkeström, Länsarbetsnämnden, Jönköpings län, 2002-12-04.

⁵⁷ Telefonintervju med Verena Falkeström, Länsarbetsnämnden, Jönköpings län, 2002-12-04.

⁵⁸ Telefonintervju med Barbro Tammilehto, handläggare, Enheten för Arbetsmarknad och Näringsliv, Länsstyrelsen Gotlands län, 2002-12-03.

⁵⁹ Telefonintervju med Barbro Tammilehto, handläggare, Enheten för Arbetsmarknad och Näringsliv, Länsstyrelsen Gotlands län, 2002-12-03.

pendla till andra, närbelägna arbetsmarknader. Under 1990-talet och de stora nedskärningarna inom offentlig sektor har man ofta också resonerat så att det är bättre med ett deltidsarbete än inget arbete alls.⁶⁰

Deltidsarbetslösheten är ett problem med en tydlig könsuppdelning. Det är männen som har heltidsanställningarna, även i de sektorer som har hög deltidsarbetslöshet såsom vården. Det handlar också om den anställdes arbetsituation, att en deltidsanställd sällan får uppleva den delaktighet som en heltidsanställd kan få göra. Vidare finns ett systemfel inbyggt i försäkringssystemet, menar informanten. A-kassan fungerar som stöd dels för individen, dels som stöd till arbetsgivaren. Försöket med intyg från arbetsgivaren om möjligheterna att erbjuda den anställda heltid har inneburit att man kommit åt det fåtal arbetstagare som missbrukat systemet. Någon långsiktig lösning för att minska deltidsarbetslösheten har intygsrutinen inte inneburit.⁶¹

Början till en förändring har emellertid blivit märkbar inom vården. Denna förändring har kommit till stånd tack vare lokala politiska och fackliga beslut som tvingat fram en attitydförändring hos arbetsgivarna i denna fråga. Någon förändring inom barnomsorgen har dock inte skett.⁶²

I avrapporteringen till AMS beskrivs hur ett branschnätverk för vård, omsorg och sjukvård har byggts upp. I nätverket ingår arbetsförmedlare, representanter för Enheten för arbetsmarknad och näringsliv (Länsstyrelsen), representanter för arbetsgivaren Gotlands kommun, chefer och personalansvariga vid berörda förvaltningar, representanter för privata vårdinrättningar och de fackliga organisationerna. Nätverket sammanträder var sjätte vecka.⁶³

Gotland ansöker nu om medel från HELA till ett projekt som ska leda till en ökning av andelen heltidstjänster och till kompetensutveckling för medlemsföretag anslutna till Wisby Strövet⁶⁴ och deras medarbetare. Man arbetar för närvarande med en förstudie som syftar till en kartläggning och problemanalys vad gäller bland annat fördelningen mellan kvinnor och män, andel deltidsanställda, intresse och eventuella hinder för utvecklingsinsatser hos de företag som är medlemmar i Wisby Strövet.⁶⁵

Rapporten till AMS omtalar att den gotländska arbetsmarknaden försämrats kraftigt. Främst beror denna försämring på varslen från Flextronics International

⁶⁰ Telefonintervju med Barbro Tammilehto, handläggare, Enheten för Arbetsmarknad och Näringsliv, Länsstyrelsen Gotlands län, 2002-12-03.

⁶¹ Telefonintervju med Barbro Tammilehto, handläggare, Enheten för Arbetsmarknad och Näringsliv, Länsstyrelsen Gotlands län, 2002-12-03.

⁶² Telefonintervju med Barbro Tammilehto, handläggare, Enheten för Arbetsmarknad och Näringsliv, Länsstyrelsen Gotlands län, 2002-12-03.

⁶³ Petersson, Lennart (2002), *Redovisning av arbetet med att minska deltidsarbetslösheten och timanställningar i Gotlands län*.

⁶⁴ Wisby Strövet är en lokal branschorganisation för företag inom handel, hotell och restaurang inom ett begränsat geografiskt område i Visby.

⁶⁵ Wisby Strövet, Förstudie, preliminär rapport, 2002-12-01.

AB, men också på tekniskt varsel från vård- och omsorgsförvaltningen, Gotlands kommun. Utöver detta har kommunen infört ett generellt anställningsstopp för 2002. Möjligheten att anvisa till heltidsarbeten har försvarats av länets arbetsmarknadssituation.⁶⁶

Östergötlands län

Östergötlands län har inte uppnått målet med en halvering av antalet deltidslösa inom vård och omsorg enligt Länsarbetsnämndens avrapportering till AMS. Minskningen uppgick i slutet av 2002 till 35,7 procent. Länet hade dock under hösten 2002 en stadig minskning som innebär att gapet mellan Östergötland och övriga län har krympt. I rapporten uttrycks förhoppningen att länet ska nå halveringsmålet under de första sex månaderna 2003.⁶⁷

Anledningen till att det går trögt att minska deltidslösheten i Östergötlands län är att arbetskraftsutbudet är större än efterfrågan inom vård- och omsorgssektorn. Länet har också utbildat många undersköterskor, framförallt under 1990-talet. Att man inte har uppnått målet med en halvering av deltidslösheten är också en effekt av att man inte har rensat sina register av arbetssökande från dem som egentligen inte vill ha utökad tjänstgöring. Det är arbetsförmedlingarnas uppgift att se till att denna rensning görs via intygsrutinen, men generellt har det varit svårt att få förmedlingarna att jobba aktivt med denna eftersom den uppfattas som resurskrävande. Under 1990-talet var man glad om man kunde anvisa de arbetssökande ett deltidsarbete eller en timanställning, eftersom det trots allt innebar ett jobb och en inkomst, och denna inställning lever i viss mån kvar bland handläggarna. Det finns också en mentalitet bland vissa arbetssökande att man vill gå upp i tid, men bara om det innebär att man får vara kvar på den gamla arbetsplatsen, menar informanten.⁶⁸

Varje arbetsmarknadsområde har minst en handläggare som fungerar som kontaktperson gentemot Länsarbetsnämnden. Handläggaren ingår i det länsövergripande nätverket vars sammankomster inträffar minst två gånger per år.⁶⁹

Mellan 70 och 75 procent av de deltidanställda inom vård och omsorg finns i kommunerna. Ungefär 8 procent finns i Landstinget och cirka 18 procent har privatägda företag som arbetsgivare. De privatägda företagen är framförallt koncentrerade till de större orterna, Norrköping och Linköping. Landstinget tog mycket tidigt initiativ till att komma tillrätta med deltidslösheten, vilket bland annat sammanhänger med bristen på läkare och sjuksköterskor. Enbart två av tretton kommuner har fattat policybeslut som innebär att heltid ska vara

⁶⁶ Petersson, Lennart, a. a.

⁶⁷ Jonsson, Annica (2002), *Rapport från E-län angående uppdraget att minska deltidslösheten 2002*.

⁶⁸ Telefonintervju med Annica Jonsson, Länsarbetsnämnden, Östergötlands län, 2003-01-28.

⁶⁹ Jonsson, Annica (2002), a. a.

en rättighet för de anställda. I Kinda, som är en av de kommuner som tagit beslut, ökar istället timanställningarna.⁷⁰

Med hjälp av intygsrutinen har en kartläggning av arbetsgivarnas arbetskraftsbehov och arbetstagarnas intresse av att gå upp i tid genomförts. Norrköping, Motala och Linköping hade det största antalet deltidsarbetslösa. Norrköping har så mycket som 1/3 av länets alla deltidsarbetslösa inom vård och omsorg.⁷¹

Länets 13 kommuner bjöds in till ett möte med Länsarbetsnämnden där resultaten från kartläggningen presenterades och där ett förslag om arbetspraktik lanserades. Praktikprojektet innebar att kommunerna skulle välja ut ett antal personer med önskemål om utökad tjänstgöring. Dessa skulle sedan, genom aktivitetsstöd, få möjlighet till så kallad kompetenshöjande praktik. Kravet på arbetsgivarna var att dessa skulle garantera arbetstagarna önskad arbetstid under och efter projektets genomförande. Av länets 13 kommuner deltog 11 i praktikprojektet. Totalt erbjöds 109 personer att delta i projektet som slutligen kom att omfatta 83 personer. En knapp fjärdedel av dessa tackade sedan nej till erbjudandet med motiveringen att de var nöjda med sin nuvarande arbetstid. Av de 26 personer som tackade nej avaktualiserades 20 personer, fem personer lämnades utan åtgärd och en person rapporterades till a-kassan. Enligt en uppföljning av projektet fullföljde 77 personer praktikprojektet och erhöll önskad arbetstid. En klar majoritet (i den preliminära rapporten anges siffran 105) av de 109 personer som erbjöds plats i projektet har avaktualiserats från Arbetsförmedlingen.⁷²

Praktikprojektet föregicks, enligt avrapporteringen till AMS, av en idébytar dag på Länsarbetsnämnden. Företrädare från 10 kommuner och företrädare för SKAF deltog.⁷³

Vad gäller sänkningen av deltidsarbetslösheten inom barnomsorgen ligger Östergötlands län, i förhållande till övriga län, ganska bra till. Länets mål är att minska deltidsarbetslösheten inom barnomsorgen med 30 procent.⁷⁴ Intygsrutinen har införts även för denna sektor, men i övrigt har man inte gjort några särskilda ansträngningar för att få ned undersysselsättningen inom barnomsorgen. Även vad gäller branscher som handeln och hotell och restaurang ligger länet relativt bra till. Dessa branscher är, genom sin mångfald, svårare att bearbeta än

⁷⁰ Telefonintervju med Annica Jonsson, Länsarbetsnämnden, Östergötlands län, 2003-01-28.

⁷¹ Telefonintervju med Annica Jonsson, Länsarbetsnämnden, Östergötlands län, 2003-01-28. Se också Jonsson, Annica (2002), a. a.

⁷² Telefonintervju med Annica Jonsson, Länsarbetsnämnden, Östergötlands län, 2003-01-28. Se också Jonsson, Annica, (2002), a. a. Se även Jonsson, Annica (2003), *Uppföljning av "Praktikprojekt inom vård och omsorgssektorn för deltidsarbetslösa" – 2002-05-15 – 2002-11-29*, preliminär rapport.

⁷³ Jonsson, Annica, (2002-11-28), a. a. Se även Jonsson, Annica, (2003-01-28), a. a.

⁷⁴ Jonsson, Annica, (2002-11-28), a. a.

kommunerna. Länsarbetsnämnden har inte varit aktiv för att minska deltidsarbetslösheten inom dessa branscher.⁷⁵

Andra problem när det gäller att få ned undersysselsättningen, framförallt inom vård och omsorg, är inflödet av nya deltider. Fortfarande utlyses deltids-tjänster. Informanten menar att de verksamhetsansvariga, det vill säga förvaltningsscheferna, på kommunerna är medvetna om deltidsproblematiken. Dock har man svårigheter med att medvetandegöra enhetscheferna om problemet. Informanten menar att enhetscheferna i första hand ser till den egna enhetens intressen, varför man exempelvis inte släpper iväg "sina" vikarier till andra enheter. Att enhetscheferna agerar på detta sätt kan i sin tur ha att göra med att dessa, i den decentraliserade organisationen, har budgetansvar. Ansvar för en ofta begränsad budget bygger grunden för kortsiktigt tänkande.⁷⁶

Västra Götalands län

Arbetet med att minska deltidsarbetslösheten i länet inleddes i och med regeringens uppdrag åt länsarbetsnämnderna att halvera deltidsarbetslösheten till år 2002. Västra Götalands län hade år 2000 ett stort antal deltidsarbetslösa. Inledningsvis informerades kommunerna som utgjorde de stora arbetsgivare vilka berördes av frågan. Landstinget hade redan ett policybeslut som innebar att alla anställda skulle få önskad tjänstgöring.⁷⁷

Kommunförbundet i Västra Götaland och Landstinget erbjöds undersköterskeutbildningar bekostade av Länsarbetsnämnden i utbyte mot att undersköterskorna sedan garanterades heltidsanställningar. En hel del kommuner nappade på detta erbjudande. Vidare beslöts att de som redan var deltidsanställda skulle komma ifråga i första hand när det gäller erbjudanden om heltids-tjänster.⁷⁸

På senare tid har man riktat insatserna mot arbetsförmedlingarna för att därigenom påverka även arbetstagarna. Det har då gällt att göra dessa mer beredda på att flytta för att få önskad arbetstid eller att dela sin tjänstgöring på två arbetsplatser. Således har insatserna från Länsarbetsnämndens sida inneburit att man riktat sig både till arbetsgivare och till arbetstagare. De kommuner som lyckats bäst med att få ned deltidsarbetslösheten är, enligt informanten, också de som arbetat i båda riktningarna.⁷⁹

⁷⁵ Telefonintervju med Annica Jonsson, Länsarbetsnämnden, Östergötlands län, 2003-01-28.

⁷⁶ Telefonintervju med Annica Jonsson, Länsarbetsnämnden, Östergötlands län, 2003-01-28.

⁷⁷ Telefonintervju med Christina F-Persson, Länsarbetsnämnden, Västra Götalands län, 2002-12-06.

⁷⁸ Telefonintervju med Christina F-Persson, Länsarbetsnämnden, Västra Götalands län, 2002-12-06.

⁷⁹ Telefonintervju med Christina F-Persson, Länsarbetsnämnden, Västra Götalands län, 2002-12-06.

Västra Götaland är ett stort län med många kommuner, vilka representerar både storstad och glesbygd. De länsinterna variationerna vad gäller uppfattningar av och lösningar på deltidsarbetslöshetsproblematiken är därför stora.⁸⁰

Åmål, Ale och Hjo är exempel på kommuner som bedriver projekt för att få ned deltidsarbetslösheten. Bland dessa återfinns avfolkningskommuner där de unga – framförallt kvinnorna – lämnar kommunen samtidigt som befolkningen åldras. Tibro, Karlsborg samt Ulricehamn har ansökt om medel från HELA. I avrapporteringen till AMS skriver Länsarbetsnämnden att i stort sett alla kommuner i länet arbetar med arbetstidsmodeller, schemaläggning, organisationer och bemanningsenheter.⁸¹

Enligt Länsarbetsnämndens höstprognos 2002 har deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg i länet nästan halverats.⁸²

Värmlands län

Deltidsarbetslösheten inom vårdsektorn i Värmlands län sjönk under perioden november 1999 till september 2002 med 43,6 procent, vilket ska jämföras med rikets 46,4 procent. Under samma period minskade antalet timanställda med 29,7 procent, medan siffrorna för riket ligger på 27,1 procent.⁸³

Arbetet för att halvera deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg har bland annat inneburit möten med arbetsgivarna och arbetsförmedlingarna för diskussioner kring olika projektinriktningar. Insatserna har främst riktats mot kommunerna, som har många deltidsarbetslösa jämfört med Landstinget. Kartläggningar har gjorts av deltidsarbetslösa som uppbär a-kassa. Man har också prövat olika arbetstidsmodeller och schemaläggningar.⁸⁴ Intygsrutinen anges, i avrapporteringen till AMS, vara ett värdefullt stöd på arbetsförmedlingskontoren. Särskilt gäller detta då intygen kombineras med insatser såsom täta arbetsgivar-kontakter och uppföljningar av anvisningar. Många av länets kontor använder intygen för flera branscher förutom vård och omsorg, däribland handeln, transport och hotell och restaurang. Ett kontor har använt intygsrutinen för alla deltidsarbetslösa med goda resultat.⁸⁵

⁸⁰ Telefonintervju med Christina F-Persson, Länsarbetsnämnden, Västra Götalands län, 2002-12-06.

⁸¹ F-Persson, Christina & Zöögling, Anne (2002), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*.

⁸² www.ams.se, 2002-12-04.

⁸³ Nilsson, Elisabeth (2002), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*.

⁸⁴ Telefonintervju med Elisabeth Nilsson, Länsarbetsnämnden, Värmlands län, 2003-01-30.

⁸⁵ Nilsson, Elisabeth, a. a.

Uppföljningar av uppdraget att halvera deltidsarbetslösheten har, enligt avrapporteringen till AMS, skett genom ledningskonferenser, i Länsarbetsnämndens styrelse, via arbetsmarknadsnämnderna och de fackliga organisationerna.⁸⁶

En del av kommunerna har tagit policybeslut som innebär att arbetstagarna ska få den arbetstid de själva önskar. Hur många av dessa som sedan implementerar detta är osäkert. I de mindre kommunerna, präglade av hög utflyttning, är ekonomin en käpphäst och ett hinder i förverkligandet av visionerna.⁸⁷

I de fall Länsarbetsnämnden anordnar utbildningsinsatser genomförs dessa enbart då arbetsgivaren kan garantera att arbetstagarna får den tjänstgöringstid de önskar. Enligt avrapporteringen till AMS pågår en utbildning på distans för undersköterskor där 170 personer deltar. Ett nytt avtal planeras dessutom för år 2003.⁸⁸

Hammarö kommun har beviljats medel från HELA och Torsby har skickat in en ansökan. Projektet i Hammarö handlar om att reformera äldreomsorgen där antalet deltider är stort. Sjukskrivningstalet är högt i kommunen och behovet av vikarier är därför stort. Insatser kommer att göras för att öka sysselsättningsgraden; man ska införa olika arbetstidsmodeller, arbeta med arbetstidsförkortning samt se över arbetsinnehållet.⁸⁹ I Karlstad påbörjades tidigt ett projekt som kallas ”attraktiva vårdjobb”, där man bland annat prövade olika arbetstidsmodeller och arbetade utifrån en mångfaldsstrategi. ”Attraktiva vårdjobb” var ett samarbetsprojekt mellan facket och arbetsgivarna. En följd av samarbetet var att cheferna för olika enheter gick från revirtänkande för att istället samverka på olika sätt, till exempel vad gäller personalförsörjning.⁹⁰

Värmlands län är ett av skogslänen och förutom skogsnäringen utgör offentlig sektor en viktig arbetsgivare. Under 1990-talet präglades Värmland, liksom många andra län, av massarbetslöshet. I en sådan situation är deltidsarbete att betrakta som bättre än ingenting alls. Idag är situationen en annan då en brist på arbetskraft inom vård och omsorg förväntas uppstå. Att skapa goda arbetsvillkor, ge utrymme för vidareutveckling och att den som är anställd ska kunna leva på sin lön bör i ett sådant perspektiv betraktas som strategiskt viktigt av arbetsgivarna. Karlstad var, enligt informanten, mycket tidigt införstådda med detta. Samtidigt underlättas situationen av att Karlstad utgör ett regioncentrum med en förhållandevis stark dragningskraft på både verksamheter och människor.⁹¹

I rapporten till AMS redogörs för ett par projekt inom handeln och hotell och restaurang. Det första av dessa gäller riktad användning av intygsrutinen på

⁸⁶ Nilsson, Elisabeth, a. a.

⁸⁷ Telefonintervju med Elisabeth Nilsson, Länsarbetsnämnden, Värmlands län, 2003-01-30.

⁸⁸ Nilsson, Elisabeth, a. a.

⁸⁹ För ytterligare information se www.helaprojektet.com/pages/hammaro_kommun.shtml, 2003-01-31.

⁹⁰ Telefonintervju med Elisabeth Nilsson, Länsarbetsnämnden, Värmlands län, 2003-01-30.

⁹¹ Telefonintervju med Elisabeth Nilsson, Länsarbetsnämnden, Värmlands län, 2003-01-30.

OBS varuhuset i Karlstad. Det andra gäller diskussioner med en av de större konferensanläggningarna om möjligheten att införa kombinationstjänster och utbildningsinsatser. Värmlands län har minskat deltidsarbetslösheten inom handeln med 14,3 procent vilket överstiger riksgenomsnittet med 2,5 procentenheter. Andelen timanställda har minskats med 5,3 procent jämfört med rikets 2,3 procent. Deltidsarbetslösheten inom hotell och restaurang har minskats med en procentenhet mindre än rikets 14,3 procent. Antalet timanställda inom samma bransch har minskat med 13,2 procent jämfört med rikets 0,4 procent. Siffrorna baseras på jämförelser mellan november 1999 och september 2002.⁹²

Örebro län

Då uppdraget att minska deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg med hälften kom anställdes en person som fick ansvaret att arbeta med frågorna. Denne har sedan rest runt bland de 12 kommunerna i länet och fört diskussioner med arbetsgivarna och facket. Han har också deltagit i det löpande arbetet på Arbetsförmedlingen med att anvisa arbetssökande till arbeten. Även deltidsarbetslösheten inom barnomsorgen har angripits på liknande sätt.⁹³ Genom intygsrutinens införande har det visat sig att det inte är alla som står inskrivna på Arbetsförmedlingen som vill ha ett heltidsarbete.⁹⁴

Arbetsförmedlingen i Örebro län har varit förhållandevis tuff när det gäller att anvisa arbetssökande med a-kassa till heltidstjänster på annan arbetsplats. Man har också gjort en hel del ifrågasättanden till a-kassan. Sammantaget har detta medfört en rensning av registren.⁹⁵

Bland kommunerna finns vissa som har vågat pröva nya lösningar, medan andra inte vågar med hänvisning till budgeten. En förutsättning för att kunna införa nya sätt att organisera arbetet är att man får med sig politikerna. Ett fåtal kommuner har tagit politiska beslut som innebär att de anställda ska ha rätt till heltid.⁹⁶

De kommuner som går i bräschén prövar framför allt olika typer av arbetstidsmodeller. I Lindesberg räknade man ut att man under ett år hade behov av vikarier motsvarande 34 heltidstjänster. Mot bakgrund av detta beslöt man att anställa 25 vikarier på heltid i en vikariepool. Lekeberg är en annan kommun där man under hösten 2001 beslutade att alla arbetslag skulle pröva en ny

⁹² Nilsson, Elisabeth, a. a.

⁹³ Telefonintervju med Anna-Karin Eriksson, Länsarbetsnämnden, Örebro län, 2003-01-30.

⁹⁴ Telefonintervju med Anna-Karin Eriksson, Länsarbetsnämnden, Örebro län, 2003-01-30.

⁹⁵ Telefonintervju med Bo Haglund, Länsarbetsnämnden, Örebro län, 2003-02-04. Se även Länsarbetsnämnden, Örebro län (2002), *Redovisning över arbetet med deltidsuppdraget inom vård och omsorgssektorn [sic] i Örebro län*.

⁹⁶ Telefonintervju med Bo Haglund, Länsarbetsnämnden, Örebro län, 2003-02-04.

arbetstidsmodell. Kommunen har en låg deltidsarbetslöshet, vilken också sammanhänger med att Lekeberg är en liten ort.⁹⁷

Under 1990-talets krisår var situationen sådan att ett deltidsjobb kunde anses som tillfredsställande, både för arbetstagaren och ur Arbetsförmedlingens synvinkel. Denna attityd måste nu ändras. Ett av de främsta argumenten för förändring är att det inom en snar framtid kommer att råda brist på arbetskraft inom vård och omsorg. Kommunerna måste därför agera för att skapa goda arbetsförhållanden om de ska kunna behålla sin personal, inte minst om man vill locka ungdomar till dessa yrken.⁹⁸ Enligt avrapporteringen till AMS 2002 hade deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg i Örebro län minskat med 47 procent jämfört med november 1999. Deltidsarbetslösheten inom barnomsorgen hade minskat med 44 procent jämfört med november 2001.⁹⁹

Att arbeta mot handeln är svårare, eftersom företagen har allt från 1-100 anställda eller mer. Den projektanställda har emellertid varit i kontakt med de större arbetsgivarna inom branschen.¹⁰⁰

Södermanlands län

Arbetet med att minska deltidsarbetslösheten i länet har framförallt gällt vård och omsorg. Samarbete har etablerats med förmedlingskontoret i varje kommun samt med kommunen. Länsseminarier har anordnats för att understryka vikten av att få ned deltidsarbetslösheten. Avsikten har varit att få aktörerna att arbeta mot samma mål.¹⁰¹

En intygsrutin, som innebär att man identifierar de som vill men inte får möjlighet att utöka sin arbetstid, har införts. På en del förmedlingar omfattar intygsrutinen samtliga deltidsarbetslösa, oavsett bransch.¹⁰²

Undersköterskeutbildningar har genomförts med kravet att undersköterskorna sedan ska få heltidsanställningar av arbetsgivarna. Så har emellertid inte alltid varit fallet. Kommunerna anger att problematiken i första hand är en kostnadsfråga. I slutändan har det emellertid visat sig att kostnadsbördan inte har ökat med fler heltider. Heltiderna har istället kunnat ersätta det personalbortfall som uppstår i samband med sjukfrånvaro. Informanten menar att förmedlingarna har

⁹⁷ Telefonintervju med Bo Haglund, Länsarbetsnämnden, Örebro län, 2003-02-04.

⁹⁸ Telefonintervju med Anna-Karin Eriksson, Länsarbetsnämnden, Örebro län, 2003-01-30.

⁹⁹ Länsarbetsnämnden, Örebro län (2002-10-23), a. a.

¹⁰⁰ Telefonintervju med Anna-Karin Eriksson, Länsarbetsnämnden, Örebro län, 2003-01-30.

¹⁰¹ Telefonintervju med Sophia von Wachenfeldt, Länsarbetsnämnden, Södermanlands län, 2002-12-05.

¹⁰² Telefonintervju med Sophia von Wachenfeldt, Länsarbetsnämnden, Södermanlands län, 2002-12-05 samt von Wachenfeldt, Sophia (2002), *Redovisning av hur arbetet med uppdraget att minska deltidsarbetslöshet och timanställningar bedrivits i Södermanlands län under 2002*.

gjort vad de kunnat för att få ned deltidsarbetslösheten. För att nå längre krävs en attitydförändring hos arbetsgivarna.¹⁰³

För närvarande pågår ett försök i Flen med ett vikariecentrum efter en modell som redan prövats i Strängnäs. Försöket gäller främst arbetskraftsförsörjningen inom barnomsorgen. Mer om detta projekt följer under rubriken ”Vikariecentrum”.¹⁰⁴

Arbetet för att sänka deltidsarbetslösheten inom handeln, hotell och restaurang är besvärligare eftersom här finns en betydligt mer splittrad arbetsgivarstruktur. Södermanlands län inväntar tills vidare de mål och direktiv som regeringen kommer att ställa för dessa branscher.¹⁰⁵

Vikariecentrum

Projektet med vikariecentrum i Flen startade den första september 2002. Projektet är ett samverkansprojekt mellan Arbetsförmedlingen, kommunen och SKAF.¹⁰⁶ Vikariecentrum innebär att två personer, deltidsarbetande och sjukskrivna på deltid, matchar sökande med de jobb som faxas in från enheterna inom vård och barnomsorg. Matchningen sker med kort varsel och innebär inte en ökning av antalet heltidsanställda. Informanten uppger att cirka 100 korttidsjobb i veckan registreras.¹⁰⁷

Flen har 131 vårdbiträden varav 32 är anställda på heltid. Motsvarande siffror för undersköterskor är 161 stycken, varav 53 på heltid. Informanten menar att Flens kommun är motsträvig när det gäller att skapa fler heltidstjänster.¹⁰⁸

Enligt socialförvaltningen, Flens kommun, kan trögheten till viss del förklaras med att det handlar om den kommunala organisationen och att verksamheten är politiskt styrd. Målet med vikariecentrum är att få politikerna att inrätta fler tjänster, och att det i första hand är redan anställd personal med önskemål om att gå upp i tid som ska erhålla dessa tjänster.¹⁰⁹

Antalet deltidsarbetslösa (timanställda) inom vård och omsorg ökar nu i kommunen, eftersom också arbetslösa söker sig till vikariecentrum. Rimligtvis borde arbetslösheten i kommunen därför ha minskat.¹¹⁰

¹⁰³ Telefonintervju med Sophia von Wachenfeldt, Länsarbetsnämnden, Södermanlands län, 2002-12-05.

¹⁰⁴ Telefonintervju med Sophia von Wachenfeldt, Länsarbetsnämnden, Södermanlands län, 2002-12-05.

¹⁰⁵ Telefonintervju med Sophia von Wachenfeldt, Länsarbetsnämnden, Södermanlands län, 2002-12-05.

¹⁰⁶ Telefonintervju med Laila Bennet, Arbetsförmedlingen, Flen, 2002-12-06. Telefonintervju med Yvonne Axelsson, Socialförvaltningen, Flens kommun, 2003-01-29.

¹⁰⁷ Telefonintervju med Laila Bennet, Arbetsförmedlingen, Flen, 2002-12-06.

¹⁰⁸ Telefonintervju med Laila Bennet, Arbetsförmedlingen, Flen, 2002-12-06.

¹⁰⁹ Telefonintervju med Yvonne Axelsson, Socialförvaltningen, Flens kommun, 2003-01-29.

¹¹⁰ Telefonintervju med Yvonne Axelsson, Socialförvaltningen, Flens kommun, 2003-01-29.

Stockholms län

Arbetsförmedlingen har infört en intygsrutin inom vård och omsorgssektorn och varje arbetsförmedling har också en kontaktperson som hanterar frågor som rör deltidslöshet. Arbetsförmedlingarna har uppmärksammat arbetsgivarna på deltidslöshetsproblematiken. En konferens anordnades år 2002 av Arbetsförmedlingen tillsammans med SKAF. En kartläggning av länets kommuner är under arbete för att få en uppfattning av hur många av dessa som har fattat policybeslut rörande heltid som rättighet.¹¹¹

Bristen på arbetskraft inom sektorerna vård och omsorg är stor i Stockholms län, något som tillsammans med en i övrigt dynamisk och mångfasetterad arbetsmarknad innebär att deltidslösheten inte utgör något allvarigare problem. Rörligheten på arbetsmarknaden är högre i Stockholm än i många andra län och arbetstagaren har därför större möjlighet att få den önskade arbetstiden. Den ofrivilliga deltidslösheten är därför troligen mindre i Stockholms län än i län med helt andra förutsättningar.¹¹²

Stockholms läns storlek och mångfald vad gäller arbetsgivare (inom såväl vård och omsorg som inom handel, hotell och restaurang) samt givetvis det faktum att deltidslösheten inte utgör något stort problem, innebär att man inte har haft samma täta kontakt mellan olika aktörer, som man har haft och har i många andra län.¹¹³

Siffrorna för Stockholms län visar att antalet deltidslösa inom vård och omsorg i september 2002 uppgick till 490 personer och att antalet deltidslösa hade minskat med 60 procent. Antalet timanställda inom samma sektor vid samma mätningstillfälle uppgick till 645 personer och minskningen låg på nära 46 procent. Antalet timanställda barnskötare hade emellertid ökat jämfört med september 2001.¹¹⁴

I en rapport till AMS uppger Länsarbetsnämnden att ett samarbete och en diskussion har inletts med företrädare för Handelsanställdas förbund, Stockholms Livsmedelshandlares förening, Svensk Handel, Vivo/Ax-Food, KF och ICA kring frågan om deltidslöshet inom handeln. Problembilden uppges vara komplex och omfattar arbetsmiljöfrågor, arbetstider, kompetens- och utbildningsfrågor samt personalomsättningsfrågor. Enligt rapporten har diskussionerna framförallt kretsat kring möjligheten att kompetensutveckla deltidslösa personal i utbyte mot heltidstjänster. En bredare kompetens hos de anställda förväntas också kunna innebära att personalen kan fullfölja sitt arbete på mer än en arbetsplats. Ett närmare samarbete har också utvecklats med Daglivs

¹¹¹ Telefonintervju med Håkan Martinsson, Länsarbetsnämnden, Stockholms län, 2003-01-15.

¹¹² Telefonintervju med Håkan Martinsson, Länsarbetsnämnden, Stockholms län, 2003-01-15.

¹¹³ Telefonintervju med Håkan Martinsson, Länsarbetsnämnden, Stockholms län, 2003-01-15.

¹¹⁴ Martinsson, Håkan (2002), *Redovisning från Länsarbetsnämnden i Stockholm över hur arbetet med uppdraget att minska deltidslösheten och timanställningar bedrivits.*

Fridhemsplan, som, då rapporten författades, undersökte förutsättningarna för en eventuell projektansökan till HELA.¹¹⁵

Uppsala län

Arbetet för att minska deltidsarbetslösheten intensifierades i och med uppdraget från AMS. Metoden för att minska deltidsarbetslösheten kan sammanfattas i termer av informationsspridning och medvetandegörande av aktörer som berördes av frågan samt att få dessa att arbeta åt ett och samma håll. Enligt informanten är det senare avgörande för att nå verkställighet.¹¹⁶ I avrapporteringen till AMS skriver man också att:

Det börjar kännas som om länet snart nått så långt vi kan med det arbete vi hittills mäktat med. För att ytterligare förbättra resultatet måste det till mer samarbete med arbetsgivare och fack, både ur ett lokalt och regionalt perspektiv.¹¹⁷

I varje ytterkommun utsågs en kontaktperson på Arbetsförmedlingen som hade ansvar för att driva arbetet med att minska deltidsarbetslösheten lokalt. Denne person arbetade bland annat med att införa intygsrutinen och skötte kontakten med arbetsmarknadsnämnden och de fackliga organisationerna.¹¹⁸

Processen har sett olika ut och gått olika fort i skilda kommuner. Bålsta började metodiskt arbeta med intygsrutinen som kom att omfatta alla deltidsarbetslösa. Arbetet underlättades av att Bålsta är en liten kommun med närhet mellan arbetsgivare och Arbetsförmedlingen. I Uppsala bildades en deltidsgroup bestående av representanter från de fyra kontoren. Deltidsguppen skissade på en gemensam metod som skulle gälla för alla kontoren i kommunen. Befolkningsmässigt stora kommuner brukar vanligtvis ha problem när det gäller att införa intygsrutinen och få denna att fungera, men i Uppsala var man förhållandevis lyckosam med detta. En av anledningarna till detta var att man försökte behandla deltidsarbetslösa på samma sätt som de arbetslösa vad gäller information, hjälp att söka jobb och liknande. Intygsrutinen och arbetet med deltidsarbetslösheten inkorporerades i det löpande arbetet. I Uppsala har ett Växtkraft mål 3 projekt kallat Jobbpunkten bedrivits sedan två år tillbaka. Jobbpunkten är ett samverkansprojekt mellan Arbetsförmedlingen, Uppsala kommun, Kommunal, Handels och LO-distriktet i Uppsala län. Syftet har varit att stötta de deltids-

¹¹⁵ Martinsson, Håkan, a. a.

¹¹⁶ Telefonintervju med Tommy Berglund, Länsarbetsnämnden, Uppsala län, 2003-01-31.

¹¹⁷ Berglund, Tommy (2002), *Rapport/redogörelse till AMS angående länets arbete med deltidsarbetslösa/timanställda*.

¹¹⁸ Telefonintervju med Tommy Berglund, Länsarbetsnämnden, Uppsala län, 2003-01-31.

arbetslösa på olika sätt, genom bland annat utbildningar, och projektet har varit mycket lyckosamt.¹¹⁹

Bland kommunerna har man i olika utsträckning tagit ansvar för de deltidsarbetslösa. Vissa kommuner har tagit policybeslut om att heltid ska vara en rättighet, andra har tidsplaner. Enköping har tagit policybeslut och testat olika lösningar, bland annat 3/3-modellen. Kommunen och de fackliga organisationerna har insett behovet av att se till den nuvarande och framtida personalförsörjningen.¹²⁰

Skillnaderna mellan kommunerna sammanhänger med hur det lokala samarbetet mellan aktörerna fungerar; ju bättre samarbetsklimat, desto bättre resultat. Den begränsade arbetsmarknaden i den lilla kommunen medför att man värnar om de jobb som finns där, samtidigt som närheten underlättar dialog mellan olika aktörer. I Uppsala är arbetskraftsutbudet ett annat, varför samarbetet bromsas. Arbetsmarknadspolitiken är visserligen nationell, utformad som målstyrning, men genomförandet sker lokalt varför metoderna varierar.¹²¹

Västmanlands län

Arbetet för att minska deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg inleddes 1999 i och med uppdraget från AMS. Länsarbetsnämnden kontaktade Länsstyrelsen och kommunerna, framförallt de två större, Västerås och Hallstahammar. Arbetsförmedlingen arbetade också lokalt gentemot kommunerna och Landstinget. En intygsrutin har införts, som även omfattar barnomsorgen. Vidare anordnades en konferens under 2001 tillsammans med AMS och SKAF.¹²²

Kommunerna har kommit olika långt i arbetet att minska deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg. En av orsakerna till att vissa kommuner inte har nått så långt är den pressade budgeten. En del arbetsgivare menar också att det inte är fler heltider som krävs, utan fler händer under arbetstopparna. Sett ur arbetstagens synpunkt kan det ibland vara svårt att hitta lösningar i form av exempelvis kombinationstjänster. Att pendla mellan två geografiskt skilda arbetsplatser kan vara privatekonomiskt omöjligt. Västerås beskrivs av informanten som den kommun i länet som har tagit krafttag för att komma tillrätta med problemet. I Västerås har man också tagit policybeslut som innebär att de anställda ska ha rätt till heltid.¹²³

¹¹⁹ Telefonintervju med Tommy Berglund, Länsarbetsnämnden, Uppsala län, 2003-01-31.

¹²⁰ Telefonintervju med Tommy Berglund, Länsarbetsnämnden, Uppsala län, 2003-01-31.

¹²¹ Telefonintervju med Tommy Berglund, Länsarbetsnämnden, Uppsala län, 2003-01-31.

¹²² Telefonintervju med Lars Carlsson, Länsarbetsnämnden, Västmanlands län, 2003-02-03.

¹²³ Telefonintervju med Lars Carlsson, Länsarbetsnämnden, Västmanlands län, 2003-02-03.

Jämfört med 1999 har deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg halverats. Andelen timanställda förblir däremot oförändrad.¹²⁴

En erfarenhet som man tar med sig från arbetet med att minska deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg är att det inte räcker med de relativt kortsiktiga insatser som görs från Arbetsförmedlingens och Länsarbetsnämndens sida. Förändringarna måste ske i arbetsplatsens organisation, det handlar om att förändra strukturer. Inom vård och omsorg är efterfrågan på arbetskraft stor, samtidigt som intresset för att arbeta inom denna bransch och att utbilda sig till dessa yrken är litet. Handeln kommer så småningom att stå inför samma problem, och man har därför i Västerås lanserat ett projekt med stöd från HELA och ESF-rådet som syftar till att utreda hur handeln kan undvika att hamna i denna situation. Enligt Länsarbetsnämndens avrapportering till AMS kommer detta projekt att ske i samverkan mellan, förutom HELA och ESF-rådet, Länsarbetsnämnden, Arbetsförmedlingen, Handelsanställdas förbund, Svensk Handel och Föreningen Kraftverket.¹²⁵

Handeln är hårt konkurrenstillsatt, marginalerna små och utrymmet för omorganisationer är litet, särskilt gäller detta de mindre företagen. För att lyckas med projektet krävs dock att det är väl förankrat inom branschen. Förutom representanter för COOP och Handels centrala organisationer är också ett antal lokala handlare engagerade i projektet.¹²⁶

Dalarnas län

Dalarnas kommunförbund, inalles 15 kommuner, har tagit initiativ till en vårdutvecklingsgrupp bestående av tjänstemän från kommunerna. Länsarbetsnämnden är inte representerad i denna grupp. Vårdutvecklingsgruppen har regelbundna träffar och för diskussioner kring hur man arbetar och kan arbeta för att få ned deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg. Resultatet av gruppens arbete har presenterats i två skrifter, varav den första redovisar goda exempel på hur man i ett antal kommuner arbetar med deltidsarbetslöshetsfrågan vad gäller vård och omsorg, medan den andra handlar om personalekonomi, bland annat beräkningar för vad det kostar att täcka upp med vikarier i jämförelse med att utöka heltidsanställningarna.¹²⁷

Landstinget har fattat ett policybeslut som säger att anställda inom vården ska ha rätt till ”önsketid”, det vill säga att den anställde själv får bestämma tjänstgöringsgraden. Frågan om deltidsarbete har kopplats till Landstingets jämställdhetsplan.¹²⁸

¹²⁴ Telefonintervju med Lars Carlsson, Länsarbetsnämnden, Västmanlands län, 2003-02-03.

¹²⁵ Carlsson, Lars (2002), *Redovisning av arbetet i Västmanlands län*.

¹²⁶ Telefonintervju med Lars Carlsson, Länsarbetsnämnden, Västmanlands län, 2003-02-03.

¹²⁷ Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

¹²⁸ Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

Ingen av kommunerna har hittills fattat ett politiskt beslut om ”önsketid”. Däremot finns ambitionen att införa sådan bland flera tjänstemän. Kommunförbundet i Dalarna har emellertid tagit beslut om att alla senast 2008 ska ha rätt till heltid om de så önskar, vilket enligt informanten kan tolkas som ”önsketid”.¹²⁹

Länsarbetsnämnden arbetar med informationsspridning och har anordnat informationsträffar med arbetsnämnderna i varje kommun bland annat. Fram till och med 2001 kretsade insatserna enbart kring vård och omsorg.¹³⁰

En intygsrutin infördes tidigt i länet. Denna har överlag fungerat bra och appliceras nu av AMS hela organisation. Det har visat sig att en viss andel av dem som anmält att de önskar gå upp i tid i själva verket inte är intresserade av detta när möjligheten erbjuds. En del svårigheter är förknippade med LAS 2000 som innebär att man inte får gå som vikarie hur länge som helst utan att arbetsgivaren har skyldighet att erbjuda fast anställning efter tre år. Några arbetsgivare har dock missbrukat detta så att man anställer på vikariat men gör sig av med vikarierna inom den stipulerade treårsperioden.¹³¹

Alla arbetsförmedlingar i länet erbjuder de deltidslösa/deltidsarbetande att delta i deltidshusens påbyggnadsutbildningar inom vård och omsorgsarbetet. En grupp där deltidslösheten är hög, men som man inte arbetat med inom ramen för vård och omsorg, utgörs av de personliga assistenterna. Dessa kan ha många olika arbetsgivare; förutom kommunen även privata arbetsgivare, inklusive vårdtagarna själva.¹³²

Ett av de projekt som informanten vill framhålla är försöket med ett annat heltidsmått som pågår i Ludvika. Kommunfullmäktige har anslagit 3,5 miljoner till detta ettåriga projekt där de anställda erbjuds att gå ner eller upp till 88 procentstjänstgöringstid med bibehållen heltidslön. En av idéerna är att den nya heltiden ska kunna finansieras genom uteblivna sjukskrivningar.¹³³

De flesta anställda har idag den arbetstid som de själva önskar, menar informanten. Det finns dock en annan sida av deltidslösheten/deltidsarbetet/deltidslösheten som rör jämställdhet, pensionstrygghet och kompetensutveckling som man måste fortsätta att arbeta med.¹³⁴

Att hitta former för att påverka kommunernas attityder i frågan om deltidslöshet är enklare än att arbeta gentemot handel och hotell och restaurang. Kanalerna för att nå dessa arbetsgivare saknas till stor del. Det rör sig också om många olika företag och av olika storlekar. Branschträffar har emellertid anordnats för att upplysa arbetsgivarna om att arbetsförmedlingarna är skyldiga att

¹²⁹ Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

¹³⁰ Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

¹³¹ Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

¹³² Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

¹³³ Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

¹³⁴ Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

anvisa heltidstjänster på annan ort/i annat företag om nuvarande arbetsgivare inte kan erbjuda den tjänstgöringstid som den anställde önskar.¹³⁵

Det finns farhågor också om att Falun/Borlänge, som redan är ett etablerat handelscentrum i Dalarna, kommer att stärka denna position ytterligare genom flera större etableringar, och att detta också kommer att påverka deltidsarbetslösheten i kommuner såsom Avesta och Hedemora. Effekten kan bli att fler hellre åker till Falun/Borlänge för att handla om utbudet av service totalt blir större på dessa orter. En ökning av Internethandeln kan också komma att påverka arbetslösheten/deltidsarbetslösheten inom handeln.¹³⁶

Dalarna har uppnått målet med en sänkning av deltidsarbetslösheten med 50 procent. För barnomsorgen ligger man över riksgenomsnittet när det gäller att sänka deltidsarbetslösheten. Att man har lyckats väl kan till en del förklaras av att Dalarna har en god konjunktur. Den demografiska utvecklingen i Dalarna (liksom på många andra håll, förf. anm.) med en åldrande befolkning innebär emellertid att det kommer att råda personalbrist inom vård och omsorg framöver, varför det är viktigt att sänka deltidsarbetslösheten inom denna sektor även fortsättningsvis. En annan fråga gäller hur länge kommunerna, som är många och befolkningsmässigt små, i Dalarna kommer att klara kostnaderna för vård och omsorg på det hela taget.¹³⁷

Gävleborgs län

Vård- och omsorgssektorn står i fokus för Länsarbetsnämndens ansträngningar att minska deltidsarbetslösheten. Samtliga arbetsförmedlingar har en kontaktperson med särskilt ansvar för deltidsarbetslöshetsfrågor. Kontaktpersonerna och Länsarbetsnämnden har fortlöpande kontakt. En intygsrutin har införts för vård- och omsorgssektorn. Intygsrutinen kommer under 2003 att införas även för andra branscher.¹³⁸ Under våren 2002 anordnades en konferens, med och för aktörer som berörs av deltidsarbetslöshetsfrågan, där bland annat HELA-projektet presenterades. Konferensen åtföljdes av en uppföljningsdag där representanter för hela länet berättade vad de hade gjort på området.¹³⁹

Påtryckningarna från Länsarbetsnämnden via bland annat införandet av intygsrutinen har enbart haft liten effekt då kommunerna saknat policybeslut som innebär att heltid ses som en rättighet, deltid en möjlighet. Länsarbetsnämnden

¹³⁵ Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

¹³⁶ Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

¹³⁷ Telefonintervju med Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.

¹³⁸ Telefonintervju med Leif Gunnerud, Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, 2003-01-16.

Informanten hade vid intervjutillfället precis tillträtt sin tjänst.

¹³⁹ Telefonintervju med Ewy Dagerman, tidigare ansvarig handläggare på

Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, numera kommunalråd, Bollnäs kommun, 2003-01-16.

har därför försökt påverka kommunerna så att dessa ska fatta politiska beslut i frågan. Det har funnits en tröghet hos vissa kommuner som exempelvis har angett att man saknar de ekonomiska resurserna att påbörja en omställningsprocess. En annan faktor som haft negativ inverkan på förändringsarbetet är att Gävleborgs län har en stor övertalighet av högutbildad vårdpersonal, som bland annat kommer av omfattande omstruktureringar och nedläggningar. Övertaligheten innebär att incitament saknas för att reformera vård- och omsorgssektorn i syfte att skapa fler heltidstjänster. Argumentet som används av många andra län – den framtida bristen på arbetskraft till vård och omsorg – har alltså inte bitit på arbetsgivarna i Gävleborgs län. Villkoren är desamma inom hotell och restaurang och inom handeln.¹⁴⁰

Trögheten och förändringsobenägenheten har enligt informanten delvis sin grund i att staten under en lång period har understött länet på olika sätt. Gävleborgs län har därför inte behövt anstränga sig för att stå på egna ben. Sammantaget har en kultur eller anda byggts upp, vilken präglas av dålig beredskap inför förändringar och en ovilja att själv förändras.¹⁴¹

Policybeslut har emellertid nu tagits av ett flertal kommuner. Dock har detta fått oönskade effekter för enskilda kvinnor. En kvinna vars anställning delas mellan två arbetsplatser tvingas ibland arbeta hårdare (exempelvis om arbetet ska utföras under två arbetstoppar) än en kvinna som arbetar på en arbetsplats där arbetets tyngd varierar över dagen. Följden av detta kan bli att sjukskrivningarna kommer att öka, menar informanten.¹⁴²

I Bollnäs kommun har ett par projekt bedrivits för att minska deltidslösheten. Ett kompetensutvecklingsprojekt sjuksattes där befintlig personal utbildades med målet att dessa sedan skulle erhålla heltidstjänster. I kommunen finns också en pool för de personer som fortfarande är övertaliga. Kostnaderna för att se över organisationen och införa vissa förändringar steg initialt, men har totalt sett inte ökat. Ett par andra kommuner i länet är nu på gång med liknande insatser, bland andra Hudiksvall och Gävle.¹⁴³

Bollnäs har organiserat arbetet så att alla anställda inom vården arbetar 75 procent. Personalgrupperna själva avgör hur resterande tid ska fördelas mellan tjänsterna, så att den som vill arbeta mer kan göra det och den som är nöjd med att arbeta 75 procent har möjlighet att göra detta.¹⁴⁴

¹⁴⁰ Telefonintervju med Ewy Dagerman, tidigare ansvarig handläggare på Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, numera kommunalråd, Bollnäs kommun, 2003-01-16.

¹⁴¹ Telefonintervju med Ewy Dagerman, tidigare ansvarig handläggare på Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, numera kommunalråd, Bollnäs kommun, 2003-01-16.

¹⁴² Telefonintervju med Leif Gunnerud, Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, 2003-01-16.

¹⁴³ Telefonintervju med Ewy Dagerman, tidigare ansvarig handläggare på Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, numera kommunalråd, Bollnäs kommun, 2003-01-16.

¹⁴⁴ Telefonintervju med Ewy Dagerman, tidigare ansvarig handläggare på Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, numera kommunalråd, Bollnäs kommun, 2003-01-16.

En av informanterna är kritisk till AMV:s beslut om anställningsstöd som kommunerna nu kan få del av för att påskynda processen med att skapa heltider. Hon menar att ansvaret att skapa heltidstjänster är något som kommunerna måste ta oavsett om man kan erhålla bidrag eller inte, och hon uttrycker farhågor för att stödet snarare bidrar till att kväva den kreativitet som var under uppsegling bland kommunerna.¹⁴⁵

Målet i Gävleborgs län är att få ned det totala antalet deltidsarbetslösa till högst 3000. Detta uppnåddes inte helt under 2002. Halveringsmålet för vård och omsorg nåddes inte heller fullt ut.¹⁴⁶

Jämtlands län

Arbetet med att minska deltidsarbetslösheten i länet har skett genom att sprida information och genom att engagera människor i frågan. Ett av projekten som har bedrivits i syfte att minska undersysselsättningen är "Vårdknuten." Projektet är inne på sitt femte år och involverade parter, förutom Länsarbetsnämnden, är representanter från kommunerna och Landstinget. Man har också haft en dialog med de anställda. Uppföljningar av implementeringen har gjorts kontinuerligt. En del av kommunerna i länet har fattat politiska beslut som innebär att vård- och omsorgspersonal ska ha rätt till den arbetstid de själva väljer. Deltidsarbetslösheten inom vård- och omsorgssektorn inom länet har halverats.¹⁴⁷ Mer utförlig information om projektet Vårdknuten följer under separat rubrik nedan.

Enligt Länsarbetsnämndens rapport till Arbetsmarknadsstyrelsen arbetar alla Arbetsförmedlingens kontor i länet med intyg inom branscherna vård och omsorg, inklusive barnomsorg. I tre kommuner används intygen också för andra branscher. Intygen fungerar som underlag vid diskussioner med arbetsgivarna och tydliggör vilka av de anställda som faktiskt önskar utökad tjänstgöring.¹⁴⁸

Vad gäller den totala deltidsarbetslösheten, det vill säga även inom branscher som hotell och restaurang och handel, har man i Jämtlands län hittills inte varit särskilt aktiva. Inledande diskussioner har dock hållits med arbetsgivare inom dessa branscher. Eftersom hotell och restaurang samt handel skiljer sig väsentligt från vård och omsorg, bland annat genom ett större in- och utflöde av ungdomar, kan det bli svårare att ställa upp mer ambitiösa mål för dessa.¹⁴⁹

I och med att länet är glesbefolkat och präglas av stora avstånd blir det svårt att applicera modeller som innebär att man kombinerar sysselsättningar för att

¹⁴⁵ Telefonintervju med Ewy Dagerman, tidigare ansvarig handläggare på Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, numera kommunalråd, Bollnäs kommun, 2003-01-16.

¹⁴⁶ Telefonintervju med Leif Gunnerud, Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, 2003-01-16.

¹⁴⁷ Telefonintervju med Lars Sjödin, Länsarbetsnämnden, Jämtlands län, 2002-12-04.

¹⁴⁸ Sjödin, Lars (2002), *Uppföljning deltidsarbetslösheten 2002-11-01*.

¹⁴⁹ Telefonintervju med Lars Sjödin, Länsarbetsnämnden, Jämtlands län, 2002-12-04.

skapa heltider. I de mindre kommunerna finns kanske en halvtid som inte kan utökas på annat sätt än ifall arbetstagaren är beredd att resa 15 mil.¹⁵⁰

Vårdknuten

Vårdknuten är ett personal- och kompetensförsörjningsprojekt inom vård och omsorg. Målet är att ”skapa förutsättningar för samarbete mellan kommuner, mellan kommuner och landsting samt i syfte att underlätta framtida personal- och kompetensförsörjning inom vård och omsorg där det finns klara fördelar av gemensamma insatser.”¹⁵¹

Projektet hade sin upprinnelse 1997 då Landstinget och kommunerna gjorde en analys av personalförsörjningen inom vård och omsorg fram till 2003. Det blev tydligt att deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg var ett stort problem i länet samtidigt som personalbehovet under kommande år förväntades öka. Att minska deltidsarbetslösheten blev därför en av de största politiska frågorna.¹⁵²

Enligt verksamhetsberättelsen för Vårdknuten 2001, var över 850 tillsvidareanställda inom Landstinget och kommunerna intresserade av att öka sin tjänstgöring med motsvarande 185 tjänster. Detta innebär, enligt dokumentet, att betydligt fler än de som deltidsstämplar önskar arbeta mer.¹⁵³

En ledningsgrupp har bildats och nya medlemmar har successivt tillkommit i denna. Ledningsgruppen består av både politiker (från Landstinget och kommunerna, sammanlagt fyra stycken) och tjänstemän (från Landstinget och Länsarbetsnämnden). Att det i gruppen ingår såväl tjänstemän som politiker, och att Landstinget, kommunerna och Länsarbetsnämnden samlas i ett forum, innebär att målsättningar och metoder är väl förankrade bland samtliga. Ledningsgruppen har haft kontinuerliga och täta möten och engagemanget har varit stort för att minska deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg i länet. Sammantaget har ledningsgruppen medfört att resurser och kunskap har koordinerats och kunnat utnyttjas effektivt. Arbets sättet blir också mer flexibelt då man i ledningsgruppen har möjlighet både att utvärdera tidigare arbets sätt, projekt och liknande, men också att föra dessa diskussioner vidare när det gäller fortsatta målsättningar och metoder.¹⁵⁴

¹⁵⁰ Telefonintervju med Lars Sjödin, Länsarbetsnämnden, Jämtlands län, 2002-12-04.

¹⁵¹ Telefonintervju med Eva Holmbom, projektledare för Vårdknuten, Jämtlands län, 2002-12-05. För ytterligare information se också www.komforb.ostersund.se, 2002-12-05. Se även www.komforb.ostersund.se/verksam-vardknuten.htm, 2002-12-05. På denna sida finns en verksamhetsberättelse för Vårdknuten 2001.

¹⁵² Telefonintervju med Eva Holmbom, projektledare för Vårdknuten, Jämtlands län, 2002-12-05.

¹⁵³ www.komforb.ostersund.se/verksam-vardknuten.htm, 2002-12-05.

¹⁵⁴ Telefonintervju med Eva Holmbom, projektledare för Vårdknuten, Jämtlands län, 2002-12-05.

Kommunerna har haft en stark representation i ledningsgruppen medan Landstingets representation inte varit lika tydlig. På senare tid har också Försäkringskassan haft en representant i ledningsgruppen.¹⁵⁵

Projektets löptid förlängdes 1999 till år 2002. Vid denna tidpunkt knöts också Vårdknuten till det regionala tillväxtavtalet, som mycket starkt betonar jämlikhetssträvanden. Projektet har således etablerat länkar till alla större aktörer som arbetar med ekonomi och tillväxt. I ett befolkningsmässigt litet län som Jämtland är det viktigt att alla drar åt samma håll, menar informanten.¹⁵⁶

Förutom att etablera dialog med olika aktörer inom länet inbegriper projektet Vårdknuten också satsningar på utbildning. I den frågan sker samarbete med gymnasieskolans omvårdnadsprogram och Mitthögskolan. Vårdknuten har bland annat medverkat i utformningen av ett nytt omvårdnadsprogram. I övrigt har man också arbetat för att sprida information och marknadsföra projektet.¹⁵⁷

Vid slutet av 2002 eller under början av 2003 kommer en utvärdering av Vårdknuten som har utförts av Mitthögskolan. HELA-projektet kommer att kunna ta del av denna, enligt informanten. Man har redan idag kommit överens om att fortsätta samarbetet inom vård och omsorg. Informanten framhåller att det inte minst är viktigt då Försäkringskassan, som nämnts, numera finns representerad i ledningsgruppen.¹⁵⁸

Västernorrlands län

I och med regeringens uppdrag 1999 påbörjades arbetet med att försöka sänka deltidsarbetslösheten i Västernorrlands län. Inledningsvis utsågs en ansvarig handläggare på varje arbetsförmedling. Handläggaren fick i uppdrag att kontakta sin kommun och föreslå att en kontaktperson också utsågs av kommunen. Så småningom bildades styrgrupper ute i kommunerna med uppgift att bevaka och arbeta med deltidsarbetslöshetsfrågan. Styrgrupperna består av företrädare för Arbetsförmedlingen, kommunen och SKAF. Länsarbetsnämnden följde styrgruppernas arbete, gav sitt stöd eller försökte skynda på processen beroende på hur läget såg ut.¹⁵⁹

Stundtals gick arbetet trögt. Anledningen till det var troligen en kombination av att ett flertal kommuner hade sökt medel från Kommunakuten, med hårda

¹⁵⁵ Telefonintervju med Eva Holmbom, projektledare för Vårdknuten, Jämtlands län, 2002-12-05.

¹⁵⁶ Telefonintervju med Eva Holmbom, projektledare för Vårdknuten, Jämtlands län, 2002-12-05.

¹⁵⁷ Telefonintervju med Eva Holmbom, projektledare för Vårdknuten, Jämtlands län, 2002-12-05.

¹⁵⁸ Telefonintervju med Eva Holmbom, projektledare för Vårdknuten, Jämtlands län, 2002-12-05.

¹⁵⁹ Telefonintervju med Jan-Olov Westerlund, ansvarig handläggare t.o.m. 2002-11, Länsarbetsnämnden, Västernorrlands län, 2003-01-16.

besparingskrav som motprestation, och en omedvetenhet från den politiska ledningens sida. Länsarbetsnämnden försökte bemöta detta med argumentet att en översyn av organisationen i långa loppet kunde visa sig vara ett sätt att göra dessa besparingar. Sollefteå var den kommun som först nappade på förslaget och som sedan kunde visa att det innebar kostnadsförbättringar. Kommunen blev också den första att nå halveringsmålet och fungerar nu som det goda exemplet för övriga kommuner i länet.¹⁶⁰

Av avrapporteringen till AMS 2002 framgår att länet i syfte att lära och ta del av goda exempel inbjudit representanter från Västerbottens län. Rapporten visar också att många av dem som idag är verksamma inom vård och omsorg skulle byta yrke om detta var möjligt. Mot bakgrund av de villkor som präglar branschen vill dessa personer inte rekommendera sina barn att välja vård- och omsorgsycket.¹⁶¹

Västernorrlands län har också arbetat för att få fler män att vilja arbeta inom vården som ett sätt att lösa den framtida personalförsörjningen. Försök har genomförts i Sollefteå och Ånge, i den förstnämnda kommunen på frivillig basis och i den andra genom ”indirekt tvång”. Länsarbetsnämnden har följt upp personer som varit långtidsarbetslösa och föreslagit dessa arbeten inom vården. Eftersom uppföljningsansvaret för a-kasseförsäkringen vilar på Arbetsförmedlingen har man i princip ställt ett ultimatum; ta ett jobb inom vården eller förlora ersättningen från a-kassan. De arbetssökande erbjöds först praktik, därefter utbildning till undersköterskor. Försöken i Sollefteå och Ånge har sedan gett positiva efterverkningar på så sätt att fler män nu söker sig till vårddyrkena, också utan påtryckningar.¹⁶²

Ett par av kommunerna har fattat politiska beslut om heltid som en rättighet. Först på senare tid har kommunerna börjat intressera sig för nya arbetstidsmodeller. Nya organisationslösningar och arbetstidsmodeller – som också har med arbetsmiljö att göra – kommer att vara en viktig del av Länsarbetsnämndens arbete framöver, inte minst för att kunna komma tillrätta med de höga sjukskrivningstalen i länet.¹⁶³

Länsarbetsnämndens uppdrag för 2003 har vidgats till att även inbegripa andra branscher än vård och omsorg. I första hand kommer man att inrikta sig på handeln, men även utvecklingen inom hotell- och restaurang liksom transportsektorn kommer att följas av Länsarbetsnämnden. Västernorrlands län har

¹⁶⁰ Telefonintervju med Jan-Olov Westerlund, ansvarig handläggare t. o. m 2002-11, Länsarbetsnämnden, Västernorrlands län, 2003-01-16.

¹⁶¹ Länsarbetsnämnden, Västernorrlands län (2002), *Redogörelse från Västernorrlands län över arbetet med deltidsuppdraget*.

¹⁶² Telefonintervju med Jan-Olov Westerlund, ansvarig handläggare t. o. m 2002-11, Länsarbetsnämnden, Västernorrlands län, 2003-01-16.

¹⁶³ Telefonintervju med Jan-Olov Westerlund, ansvarig handläggare t. o. m 2002-11, Länsarbetsnämnden, Västernorrlands län, 2003-01-16.

också ett antal call-center med en hög andel tim- och deltidsanställda vilka eventuellt också kommer att bevakas.¹⁶⁴

Handläggarna på arbetsförmedlingskontoren kommer att utbildas gällande intygens användning inom handeln. Vidare ska intygsrutinen förankras bland arbetsgivarna inom nämnda bransch. Diskussioner kring deltidsarbetslösheten ska inledas med arbetsgivar- respektive arbetstagarorganisationer. Intygsrutinen kommer framförallt att användas för att uppmärksamma de större arbetsgivarna på deltidsproblematiken. Förhoppningen är att arbetsgivarna ska bryta tendensen att mer eller mindre slentrianmässigt utlysa nya deltidstjänster och istället se över den existerande personalstyrkans önskemål om utökad arbetstid.¹⁶⁵

Västernorrlands län präglas, liksom övriga Norrlandslän, av stora avstånd, utflyttning och en åldrande befolkning. De stora avstånden innebär att det kan vara svårt att pendla mellan hem och arbetsplats/flera arbetsplatser. Kommuner som Sollefteå och Ånge utgör hårt ansträngda arbetsmarknader. Västernorrland har drabbats hårt av nedskärningar inom försvaret, vilket innebär att utflyttningen tilltar och serviceunderlaget minskar. Samtidigt kommer länets åldrande befolkning att öka behovet av personal till vård- och omsorgsyrkena.¹⁶⁶

Det finns också i Västernorrland, liksom på andra håll, en konflikt mellan satsningar för att minska arbetslösheten respektive deltidsarbetslösheten. Speciellt gäller denna konflikt orter med hög arbetslöshet och en stor andel långtidsarbetslösa.¹⁶⁷

Västerbottens län

I Västerbotten har arbetet med att sänka deltidsarbetslösheten framförallt kretsats kring vård- och omsorgssektorn. Intyg har införts på flertalet arbetsförmedlingar. Västerbotten har satt ett eget mål för sänkningen av deltidsarbetslösheten som innebär att man ska sänka deltidsarbetslösheten med 70 procent i länet. Vid intervjutillfället hade en sänkning med 71 procent uppnåtts.¹⁶⁸

Länsarbetsnämnden har slutit en överenskommelse med varje kommun (15 stycken) om att man ska arbeta tillsammans för att försöka lösa frågan. I tolv av femton kommuner har man tagit politiska beslut om att alla anställda ska få önskad tid eller heltid. Vissa kommuner har också angett tidpunkten för när

¹⁶⁴ Följande avsnitt bygger på en telefonintervju med Göran Martinsson, Länsarbetsnämnden Västernorrlands län, 2003-01-20.

¹⁶⁵ Telefonintervju med Jan-Olov Westerlund, ansvarig handläggare t. o. m 2002-11, Länsarbetsnämnden, Västernorrlands län, 2003-01-16.

¹⁶⁶ Telefonintervju med Jan-Olov Westerlund, ansvarig handläggare t. o. m 2002-11, Länsarbetsnämnden, Västernorrlands län, 2003-01-16.

¹⁶⁷ Telefonintervju med Jan-Olov Westerlund, ansvarig handläggare t. o. m 2002-11, Länsarbetsnämnden, Västernorrlands län, 2003-01-16.

¹⁶⁸ Telefonintervju med Håkan Forssell, Länsarbetsnämnden, Västerbottens län, 2002-12-11.

detta senast ska vara genomfört, medan andra har en mer obestämd tidshorisont.¹⁶⁹

I kommunerna har samarbete etablerats mellan Arbetsförmedlingen, Kommunalarbetsförbundets representanter och representanter för kommunen. Informanten beskriver arbetet som en process där resurser (i bred bemärkelse) samordnas och där attityder både hos arbetsgivare och arbetstagare (om)formas över tid. Det handlar också om att göra de anställda delaktiga i processen, att låta dessa utforma scheman och liknande, så att det inte enbart blir något som sker över huvudet på dessa. Processen ser lite olika ut i skilda kommuner varför dessa också nått olika långt i utvecklingen. I de kommuner där man har hittat särskilt goda samverkansformer, där relationerna mellan inblandade parter fungerar och där man samlar människor med kunskap om och erfarenhet av frågor som direkt eller indirekt berör arbetsmarknad, deltidsarbetslöshet, offentlig verksamhet och så vidare, har man varit mycket framgångsrika. Informanten menar också att detta sätt att arbeta borde fungera som en väckarklocka för AMS i den bemärkelsen att man för att uppnå verkställighet kanske även centralt måste förändra sina arbetsformer.¹⁷⁰

De försök som gjorts i kommunerna har gällt exempelvis schemaläggning och bemanningsenheter. Vad man satsar på beror bland annat på kommunstorlek. Kommunstorleken (befolkningen) är också av betydelse när det gäller arbetet med deltidsarbetslösheten på så sätt att det i de mindre kommunerna kan vara svårt att få fram kunniga personer som kan ingå i lokala samverkansgrupper.¹⁷¹

Ekonomi är en käpphäst i vissa kommuner och hindrar arbetet med att pröva nya metoder och organisatoriska lösningar. I andra kommuner har man emellertid prövat olika lösningar och funnit att detta inte inneburit ökade kostnader. En effekt av kommunernas arbete med deltidsarbetslösheten är att de kommuner som erbjuder goda arbetsvillkor och heltidsarbete också har lockat till sig arbetskraften. I ett län som Västerbotten, som till stora delar består av avfolkningshotade glesbygdskommuner, innebär detta en snöbollseffekt där fler och fler kommuner inser att man måste ta krafttag för att komma till rätta med deltidsarbetslösheten om man vill behålla ungdomarna i kommunen. Ett annat påtryckningsmedel är att kommunerna inte får några vårdutbildningar om de inte kan garantera de anställda den arbetstid som dessa önskar.¹⁷²

Beträffande handel, hotell och restaurang så har inledande kontakter tagits med arbetsgivare inom handeln. Intygsrutinen kommer att införas inom denna bransch under nästa år. Man kommer också att föra diskussionen vidare med ett antal handlare, i framförallt Umeå och Skellefteå som är de stora handelscentra i länet, för att se vad man gemensamt kan åstadkomma. I Umeå pågår för

¹⁶⁹ Telefonintervju med Håkan Forssell, Länsarbetsnämnden, Västerbottens län, 2002-12-11.

¹⁷⁰ Telefonintervju med Håkan Forssell, Länsarbetsnämnden, Västerbottens län, 2002-12-11.

¹⁷¹ Telefonintervju med Håkan Forssell, Länsarbetsnämnden, Västerbottens län, 2002-12-11.

¹⁷² Telefonintervju med Håkan Forssell, Länsarbetsnämnden, Västerbottens län, 2002-12-11.

närvarande ett projekt med handlarna i centrum för att göra dessa uppmärksamma på problemet. I övrigt råder samma problem som i andra glesbefolkade län. Enligt en rapport från Länsarbetsnämnden finns svårigheter att minska deltidslösheten på de mindre orterna i länet där företagen inom handeln är mycket små.¹⁷³ En ansökan, som gäller medel till ett försök med kombinationsysselsättningar i glesbygd, har skickats in till HELA.¹⁷⁴

I det följande ges ett par exempel på kommuner i Västerbottens län där man under en lång tid, och med personalförsörjningen för ögonen, direkt och indirekt har arbetat för att minska deltidslösheten. Först presenteras Lycksele, en inlandskommun med cirka 13 000 invånare, som har ett negativt flyttningsnetto och födelseöverskott. Därefter ges en presentation av Umeå, en kustkommun med cirka 105 000 invånare, varav en stor andel unga.

Lycksele

I Lycksele finns sedan 5-10 år tillbaka en framtidsgrupp som består av representanter för kommunen, Landstinget, SKAF, Arbetsförmedlingen och gymnasieskolan. I framtidsgruppen har goda relationer och en samarbetsvilja utvecklats över tid. Arbetet i gruppen har bland annat handlat om att få ungdomar att välja vårddyrket. I samverkan med ett yrkesråd har branschdagar anordnats och man har också gett ungdomar möjlighet till sommarjobb.¹⁷⁵

I framtidsgruppen fördes även diskussioner kring deltidslösa och personalförsörjning. Den politiska viljan att minska deltidslösheten väcktes och representanter för kommunen, SKAF och Arbetsförmedlingen gjorde en uppföljning av alla deltidslösa och deras möjligheter att gå upp i tid. Därigenom kunde man börja sälla bland dem som var respektive inte var deltidslösa i egentlig mening. I samma veva kom också uppdraget från AMS om att halvera deltidslösheten inom vård och omsorg. Många av de som deltidsmarkerade blev upprörda och ville inte byta arbetsplats då Arbetsförmedlingen anvisade dem till heltidstjänster. Träffar med områdescheferna har anordnats och ett par av dessa har infört så kallad flytande arbetstid, som innebär att man har en tjänst på 90 procent men att man kan välja att arbeta mer eller mindre.¹⁷⁶

Umeå

Tre eldsjälur och representanter för socialtjänsten, Arbetsförmedlingen och SKAF tog så tidigt som 1995 initiativ för att minska deltidslösheten och

¹⁷³ Forssell, Håkan, Länsarbetsnämnden, Västerbottens län (2002-10-14), *Redovisning av uppdraget att minska deltidslösheten år 2002*.

¹⁷⁴ Telefonintervju med Håkan Forsell, Länsarbetsnämnden, Västerbottens län, 2002-12-11.

¹⁷⁵ Telefonintervju med Maria Berggren, Arbetsförmedlingen, Lycksele, 2003-02-05.

¹⁷⁶ Telefonintervju med Maria Berggren, Arbetsförmedlingen, Lycksele, 2003-02-05.

förbättra personalförsörjningen inom vård och omsorg. En viktig del i gruppens arbete bestod i informationsspridning och bearbetning av olika aktörer. En utredning från AMS gällande utvecklingen inom vård och omsorg i Umeå fram till år 2015 fungerade som en öppning gentemot de olika aktörer som berördes av personalförsörjning/deltidsproblematiken. Ett ”vårdkoncept” lanserades 1998 som innebar att personer som helt saknade erfarenhet från vård och omsorgsarbete fick möjlighet att göra praktik i tre månader. Praktikanterna erbjöds sedan, om de själva ville och om de bedömdes som lämpliga, utbildning med anställningsgaranti. Arbetstagarna fick också själva välja tjänstgöringsgrad.¹⁷⁷

Kommunerna och Landstinget har under ett antal år efterlyst mer resurser till vård och omsorg. Staten har emellertid svarat att man inte kommer att ge mer statsbidrag förrän kommuner och landsting har gjort något åt deltidsarbetslösheten. Kommunerna har fattat politiska beslut som innebär att arbetstagarna ska få önskad arbetstid och att de som saknar formell utbildning ska få denna. Glappet mellan visionerna och verkligheten – en hårt belastad budget bland annat – är emellertid stort.¹⁷⁸

Skolan och barnomsorgen står idag inför samma situation som när arbetsgruppen inledde arbetet med vård och omsorgssektorn. Man är emellertid inte bra på att utnyttja de erfarenheter som arbetsgruppen har. Den decentraliserade kommunala organisationen har inte heller förstått vikten av att samarbeta och utbyta idéer över förvaltningsgränserna. Processen har därför bromsats i Umeå.¹⁷⁹

Norrbottnens län

I Norrbottens län har arbetet med att minska deltidsarbetslösheten inneburit besök på kontor med speciellt hög andel deltidsarbetslösa, och bildandet av styrgrupper dels på länsarbetsnivå, dels på kommunal nivå. På länsnivå förs en dialog mellan representanter för, förutom Länsarbetsnämnden, kommunförbundet, Landstinget och facken. I styrgrupperna på den kommunala nivån ingår representanter från Arbetsförmedlingen, facken och kommunen. Arbetet sker i projektform utifrån de förutsättningar och problem som finns i respektive kommun.¹⁸⁰

Olika försök med arbetstidsmodeller har prövats, arbetsmiljön har getts en översyn och konferenser och seminarier har anordnats på temat deltidsarbetslöshet bland vård- och omsorgsanställda och vad man kan göra för att minska denna. Arbetsmarknadsutbildningar genomförs i utbyte mot att kommunerna förbinder sig att erbjuda heltidstjänster. En intygsrutin har införts och kommer

¹⁷⁷ Telefonintervju med Kenneth Bylesjö, Arbetsförmedlingen, Umeå, 2003-02-05.

¹⁷⁸ Telefonintervju med Kenneth Bylesjö, Arbetsförmedlingen, Umeå, 2003-02-05.

¹⁷⁹ Telefonintervju med Kenneth Bylesjö, Arbetsförmedlingen, Umeå, 2003-02-05.

¹⁸⁰ Telefonintervju med Carina Lundgren, Länsarbetsnämnden, Norrbottens län, 2003-01-14.

att utvidgas under 2003. Vidare har ett nätverk av representanter för länets arbetsförmedlingar bildats och ambitionen är att man, bland annat genom olika utbildningsinsatser, ska utveckla gemensamma metoder och verktyg för att kunna genomföra uppdraget att minska deltidsarbetslösheten.¹⁸¹

Tidigare har arbetet i första hand kretsat kring vården, men under 2002 utvidgades området för insatserna till att även inbegripa barnomsorgen. I de befolkningsmässigt större kommunerna Piteå och Luleå arbetar man också för att minska deltidsarbetslösheten inom handeln.¹⁸²

Några länsspecifika förutsättningar som präglar arbetet för att minska deltidsarbetslösheten är de stora avstånd som karakteriserar länet, utflyttningen och svårigheten att rekrytera ungdomar till vård- och omsorgsyrkena. Som exempel på de långa avståndens betydelse nämner informanten hemtjänsten i Pajala där det ibland är 8-10 mil mellan vårdtagarna. Det är svårt att hitta personal som vill och kan arbeta inom hemtjänsten, och förutom de stora avstånden tillkommer även dåliga, oplogade vägar vintertid. Svårigheten att rekrytera ungdomar exemplifieras av att Luleå under ett antal år inte har haft ett omvårdnadsprogram, eftersom antalet sökande har varit för litet. Omvårdnadsprogrammet ska dock startas upp igen. I syfte att attrahera nya arbetstagare försöker man också marknadsföra vård- och omsorgsyrkena, men kanhända har föräldrars och medias vittnesmål om tungt och slitsamt arbete och låga löner större inverkan på ungdomarna när det gäller att välja yrke. I länet pågår också flera försök att få männen att arbeta inom vård och omsorg, men traditionella könsroller och ”knapsu”, den norrbottniska uppfattningen av vad som är manligt/kvinnligt, gör att männens inträde på denna arbetsmarknad dröjer.¹⁸³

Enligt en rapport från Länsarbetsnämnden ökar andelen deltidsarbetslösa i några kommuner som inte heller har arbetat aktivt för att minska deltidsarbetslösheten. Av samma rapport framgår också att man i vissa kommuner haft problem med att få förvaltningscheferna att underteckna intygen.¹⁸⁴

Kommunernas argument om trängda budgetlägen håller inte som argument för att låta bli att försöka hitta nya lösningar i syfte att minska deltidsarbetslösheten, menar informanten. Organisatoriska problem – ”ringa och springa” istället för att pröva poolverksamhet – och en rädsla för nya idéer ligger i botten av deltidsproblematiken i Norrbotten.¹⁸⁵

Samverkan mellan aktörerna och diskussionerna kring framtidens arbetsmarknad i Norrbotten är emellertid viktig och har trots allt gett effekt, menar informanten. Bland kommunerna har flera fattat politiska beslut om att enbart

¹⁸¹ Lundgren, Carina (2002), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslöshet 2002 Länsarbetsnämnden i Norrbotten*.

¹⁸² Telefonintervju med Carina Lundgren, Länsarbetsnämnden, Norrbottens län, 2003-01-14.

¹⁸³ Telefonintervju med Carina Lundgren, Länsarbetsnämnden, Norrbottens län, 2003-01-14.

¹⁸⁴ Lundgren, Carina, a. a.

¹⁸⁵ Telefonintervju med Carina Lundgren, Länsarbetsnämnden, Norrbottens län, 2003-01-14.

anställa på heltid. Man har emellertid inte nått halveringsmålet för vårdsektorn fullt ut och den främsta anledningen är att Piteå har väldigt många deltid, inte bara inom vården utan inom alla branscher. Informanten menar att det stora antalet deltid inom vården kan ha att göra med kunskapslyftet och att man under några år ”överproducerade” vårdbiträden och sjuksköterskor. Kommunen är inte i behov av alla dessa utan Arbetsförmedlingen hänvisar istället till arbeten i andra kommuner eller branscher.¹⁸⁶

På en fråga om Länsarbetsnämnden i Norrbotten har något utbyte med Länsarbetsnämnden i Västerbotten, svarar informanten att det finns ett sådant utbyte. Dock har man uppfattat att försöken inom vården i Västerbotten innebär att arbetstagarna, utifrån den situation som gäller vid en viss tidpunkt, väljer bort heltid. I en förändrad situation vill kanske arbetstagaren hellre ha en annan tjänstgöringstid. För den enskilde arbetstagaren (läs kvinnan) blir Västerbottens lösning inte optimal eftersom livssituationen präglas av kontinuerliga förändringar.¹⁸⁷

Slutsatser

I det följande sammanfattas de intryck som genomgången av länsarbetsnämndernas avrapportering till AMS samt rundringningen till länsarbetsnämnderna har gett.

Åtta av länen har uppnått *halveringsmålet för vård och omsorg*, medan en mindre grupp (tre län) ligger mycket nära en halvering. Sammantaget hade således hälften av länen uppnått eller var nära att uppnå målet med en halvering av deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg 2002 (se även Appendix i denna rapport).

Länens målsättningar vad gäller minskningen av deltidsarbetslösheten inom *barnomsorgen* varierar. Det råder emellertid viss osäkerhet om hur länsarbetsnämndernas rapportering avseende barnomsorgen ska tolkas. Exempelvis anger Östergötlands län att målet är en minskning med 30 procent och detta uppnådde man under 2002. Östergötland är det enda länet som uppnått det uppställda målet, enligt den genomgång av länsarbetsnämndernas rapporter som jag har gjort. Som läsare vet man dock inte om detta mål samt måluppfyllelsen inkluderar både deltidsarbetslösa och timanställda. Jämför man med exempelvis Kalmar län, som inte har angett något mål i sin avrapportering till AMS, så har andelen deltidsarbetslösa här minskat med 23 procent medan andelen timanställda har minskat med 27 procent (se Appendix).

Beträffande *handel, hotell och restaurang* har länen i vissa fall inlett diskussioner med arbetsgivarna inom dessa branscher. I andra har man valt att invänta

¹⁸⁶ Telefonintervju med Carina Lundgren, Länsarbetsnämnden, Norrbottens län, 2003-01-14.

¹⁸⁷ Telefonintervju med Carina Lundgren, Länsarbetsnämnden, Norrbottens län, 2003-01-14.

de statliga direktiv som väntas komma efter årsskiftet. Det råder samstämmighet om att det är svårare att angripa problematiken inom handeln och hotell och restaurang, bland annat beroende på att arbetsgivarsidan är mer uppsplittrad och på grund av branschspecifika krav på öppethållande och arbetstider. En tendens är att insatserna riktas mot de större arbetsgivarna.

Följaktligen har enbart två län ställt upp kvantitativa mål för minskningen av deltidsarbetslösheten inom handeln: Skåne län och Västmanlands län. I det sistnämnda länet omfattar minskningen av deltidsarbetslösheten inom handeln ett urval av företag som deltar i ett särskilt projekt. Inget län har ställt upp kvantitativa mål för minskningen av deltidsarbetslösheten inom hotell- och restaurangbranschen.¹⁸⁸

Samtliga län har infört en *intygsrutin* som överlag anses fylla sitt syfte¹⁸⁹, det vill säga att ”rensa registren” från deltidsarbetslösa som antingen a) inte vill gå upp i tid eller b) som av olika skäl inte vill eller inte kan acceptera de lösningar som arbetsgivare och Arbetsförmedlingen erbjuder. Införandet av intygsrutinen ger givetvis utslag i länsarbetsnämndernas rapportering angående minskningen av andelen deltidsarbetslösa. Rensning av registren är emellertid inte detsamma som att angripa problemen kring deltidsarbetslöshet, arbetsmiljö eller sjukfrånvaro.

Ett flertal landsting och även kommuner har fattat *policybeslut* som säger att de anställda har rätt att få den arbetstid de själva önskar. Dessa policybeslut är, åtminstone för kommunerna, i olika grad bindande och speglar troligen skillnader såväl vad gäller ekonomiskt handlingsutrymme som medvetenhet och kunskap. Kommunernas policybeslut är emellertid inte, som en av informanterna påpekar, avgörande för vilka ambitioner arbetsgivarna har, utan ambitionerna är mer beroende av den politiska viljan och de reella möjligheterna att handla. Detta kan ses som ett tecken på att planen/policyn underordnas handlingarna och de faktiska möjligheterna att handla, snarare än att handlingarna på ett strikt och oflexibelt sätt styrs av planen.¹⁹⁰

Ett antal länsarbetsnämnder använder sig av *arbetsmarknadsutbildningar* som en morot och som ett påtryckningsmedel för att förmå kommunerna att ta tag i frågan med deltidsarbetslöshet inom vård och omsorg. Denna morot tycks fungera bäst i kommuner vars anställda inom vård och omsorg har en låg formell utbildning eller där bristen på arbetskraft inom dessa sektorer är påtaglig.

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Vad som anses vara intygsrutinens syfte och intention kan skilja sig åt mellan den centrala nivån (AMS) och den regionala och lokala nivån (Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingskontoren). I denna text redogörs för en tendens hos den lokala och regionala nivån när det gäller användningen av intyget.

¹⁹⁰ För en diskussion kring plandokumentets funktion i utvecklingsplaneringen, se Christofersson, Inger & Öhman, Jan (1998), *Kommunal planering under 1990-talet. En studie av Sveriges kommuner* och Zampoukos, Kristina (2002), *IT, planeringen och kommunerna*.

Ett par informanter vittnar om att länsarbetsnämnderna, genom utbildnings-satsningar under 1990-talets krisår, har varit medskapare av den situation som råder med en övertalighet av vård- och omsorgspersonal. Övertaligheten utgör ett hinder för förändringsarbetet inom nämnda bransch.

Rundringningen bland länsarbetsnämnderna visar att det är viktigt med *goda exempel*. Att framhålla kommuner där man vågat pröva nya modeller med goda resultat fungerar som argument i diskussionen med de saktfärdiga och/eller motvilliga kommunerna. Särskilt övertygande blir dessa goda exempel om de också innebär kostnadsreduceringar. Ett flertal informanter vittnar om att det går att skära ned kostnaderna med nya arbetstidsmodeller.

Två av länen, Skåne och Jämtlands län, kopplar mycket tydligt samman frågan om deltidslöshet och den framtida personalförsörjningen med den *långsiktiga utvecklingen och tillväxten*. Samtliga Norrlandslän anknuter, om än implicit, till frågan om den långsiktiga utvecklingen. Detta eftersom deltidslöshetsproblematiken och arbetsvillkoren i allmänhet inom vård- och omsorgsyrkena har betydelse för utsikterna att förmå de unga, och särskilt kvinnorna, att bli kvar i dessa län.

Regionspecifika rationaliteter – ett sätt att förklara geografiska skillnader

Vad som även framgår av länsarbetsnämndernas redogörelser är att olika förutsättningar och villkor vad gäller exempelvis arbetsmarknad, näringsliv, kommunstorlek och geografiskt läge har betydelse för vilka möjligheter man ser att arbeta för att minska deltidslösheten och vilka medel som står till buds. Samtidigt som arbetet med att få ned deltidslösheten i mångt och mycket är en politiskt styrd ”ovanifrån-process”, utvecklas *regionspecifika rationaliteter* som bland annat gäller vilken prioritet man ger uppdraget att minska deltidslösheten, vilka modeller man väljer att arbeta med och vilka möjligheter man har att genomföra en halvering av deltidslösheten inom vård och omsorg. I det följande ges ett par exempel på hur regionspecifika rationaliteter kommer till uttryck.

Blekinge län tillhör en av de befolkningstätare delarna av landet med relativt korta pendlingsavstånd. Eftersom arbetskraftsutbudet inom vård och omsorg överstiger efterfrågan, saknas arbetsmarknadsmässiga incitament till varför arbetsgivarna ska engagera sig för att minska undersysselsättningen. Samma fenomen kan iaktas i Gävleborgs län. En överproduktion av vård- och omsorgspersonal tillsammans med omstruktureringar och en i allmänhet medtagen arbetsmarknad utgör de främsta mekanismerna bakom oviljan inför nya modeller och metoder i Gävleborgs län.

I Jämtlands län, ett av landets glesbefolkade län som dessutom präglas av avfolkning, återfinns å andra sidan breda partnerskap som medvetet satsar på att hitta såväl nya modeller som arbetsformer och som dessutom använder avfolk-

ningsproblemet som en positiv kraft i ansträngningarna att lösa deltidslöshetsfrågan. I Stockholms län är det arbetskraftsunderskottet i kombination med en dynamisk och rörlig arbetsmarknad som driver på arbetsgivarnas insatser för att förbättra arbetstagarnas möjligheter att få önskad arbetstid.

Ytterligare andra län, Gotland till exempel, uppvisar andra länsspecifika egenskaper och problem som påverkar arbetet för att komma till rätta med deltidslösheten. Att Gotland är en ö har avgörande inverkan på arbetsmarknaden, och även här framgår att deltidslöshetsfrågan bär med sig regionalpolitiska aspekter.

Samverkan och lärande är kontextberoende

I en rapport från 2001 skriver Johan Rudebeck, Arbetsmarknadsstyrelsen, att

Skillnaderna mellan länen [med avseende på hur många procent respektive län har lyckats minska deltidslösheten med] beror inte bara på arbetsmarknadens struktur utan också på hur långt man kommit i arbetsmetoder och samverkan mellan arbetsgivare, fack och arbetsförmedling. Länsarbetsnämndernas erfarenheter visar också att förändringsarbetet i hög grad är en långsiktig process.¹⁹¹

Samarbete och dialog över administrativa och politiska gränser, koordinering av resurser (allt från kapital till kunskap) och insatser, betonandet av flexibilitet och process karakteriserar det nya planeringstänkande som växer fram i Sverige och annorstädes.¹⁹² Jämtland och även Västerbotten utgör de två tydligaste exemplen på detta i föreliggande undersökning, men ambitionen att samla aktörer från olika myndigheter för att samverka, i detta fall när det gäller att minska undersysselsättningen, lyser igenom bland samtliga exempel, län såväl som kommuner. Samverkan mellan olika aktörer som berörs av frågan är ett sätt att förankra beslut, målsättningar och metoder, och i förlängningen också ett sätt att nå verkställighet.

Kvalitén och intensiteten i samarbetet varierar från kommun till kommun och hänger samman med kommunstorlek, näringsliv, arbetsmarknad och den samlade och erfarenhetsmässiga kunskap som aktörerna har vad gäller metoder och modeller för att minska deltidslösheten. Aktörer som samverkar med varandra när det gäller att minska deltidslösheten inom vård och omsorg utgörs i första hand av Arbetsförmedlingen, kommunen och fackförbunden. I några fall finns även a-kassan, Landstinget samt det regionala kommunförbundet med i processen. Inom andra branscher, exempelvis handeln, utgörs aktörerna av, förutom Länsarbetsnämnden, Arbetsförmedlingen och facket, exempelvis

¹⁹¹ Rudebeck, Johan, Arbetsmarknadsstyrelsen, Förmedlingsenheten (2001), *Avrapportering av uppdrag 1.2.d enligt regleringsbrevet för år 2001, Deltidslösheten*, s. 8.

¹⁹² Se till exempel Christofersson, Inger & Öhman, Jan (1998), Zampoukos, Kristina (2002), och Hallin, Göran & Lindsström, Bjarne (2000), *Det ouppklarade partnerskapet*.

arbetsgivarorganisationer, lokala branschorganisationer och liknande. För att tydliggöra hur samarbetet fungerar eller inte fungerar inom olika branscher, och vilken betydelse lokala förhållanden har för samarbetets funktion, krävs mer utvecklade kvalitativa studier på framförallt kommunal nivå.

Både Jämtlands och Västerbottens län tydliggör processens betydelse när det gäller arbetet för att komma tillrätta med deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg. Processen kan karakteriseras som det lärande ett län eller en kommun genomgår under det långsiktiga arbetet för att minska undersysselsättningen. För att lärandet ska komma igång krävs en problematisering av i detta fall deltidsarbetslösheten. I Jämtlands och Västerbottens fall torde denna problematisering ha sin grund i en åldrande befolkning, en hög utflyttning, ett underskott av vård- och omsorgspersonal, långa (pendlings)avstånd och en begränsad arbetsmarknad. Sammantaget är det denna specifika situation *i tid och rum* som ”tvingar” fram ett samarbete mellan aktörerna. Läroprocessen är mot bakgrund av detta också en fråga om rumslighet och inte enbart en tidlig process. Den kontext eller ”ansamling” av ting, institutioner, aktörer och kunskap som finns på plats, samt de relationer i vilka kommunen ingår i en viss situation, är avgörande för om och hur man problematiserar deltidsarbetslösheten samt vilket arbetssätt och vilka modeller som ter sig lämpliga.

Vidare anpassas arbetssättet, och med det även lärandet, efter den rådande och *föränderliga* tidrumsligt specifika kontexten. I Jämtlands län aktualiserades undersysselsättningsfrågan redan 1997. Ett par år senare knöts projektet ”Vårdknuten” även till det regionala tillväxtavtalet. Fler och fler aktörer har successivt kommit att kopplas till ”Vårdknuten”. Att på olika sätt bredda fältet av (den för situationen och för platsen/regionen rätta sortens) ting, institutioner och relationer, är ett sätt att utöka handlingsutrymmet och komma vidare i processen. Västerbotten torde vara ytterligare ett exempel på ett län som genomgått en sådan process, och bland Sveriges kommuner och län finns säkerligen många fler som befinner sig i denna, ganska långt gångna utvecklingsfas, eller i tidigare faser av läroprocessen.¹⁹³

Vad är egentligen syftet med att minska deltidsarbetslösheten?

Avslutningsvis vill jag uppmärksamma läsaren på att informanterna i en del fall har uttryckt sin oro över att insatserna som görs för att minska deltidsarbetslösheten genererar oönskade effekter i en annan del av systemet, exempelvis genom förhöjda sjukskrivningstal. Kanske hänger detta också ihop med att syf-

¹⁹³ I min avhandling gör jag en kvalitativ analys av kommunernas IT-planering utifrån ett läroprocess-perspektiv. Läroprocessen indelas i faser där planeringen kontinuerligt anpassas efter en föränderlig kontext (näringsliv, relationer till högre beslutsnivåer, tillgången till kapital med mera) och där kontexten också (om)skapas genom planeringen. Perspektivet erbjuder en förklaring till varför regionala skillnader i lärande och innovationsförmåga uppkommer.

tet med minskningen av deltidsarbetslösheten är minst sagt ambivalent. Är syftet i första hand att klara den framtida personalförsörjningen? Eller handlar det om att minska oskälig a-kasseersättning? Eller om individens möjlighet att påverka sin arbets- och därmed även livssituation?

Att ställa upp kvantitativa mål och utvärdera verkställigheten är en sak, att ha individens och/eller en yrkesgrupps livskvalitet för ögonen kan vara en annan.

Den oro som informanterna uttalar speglar, som jag uppfattar det, den mycket utbredda osäkerheten vad gäller kopplingarna och relationerna mellan förändringar på arbetsmarknaden, arbetsmarknadspolitiska insatser, försäkringssystemen och individerna. Sammanfattningsvis bör därför länsarbetsnämndernas och kommunernas insatser för att minska deltidsarbetslösheten och de effekter eller konsekvenser detta får för individerna studeras närmare och över en längre period. Och kanske är det trots allt så, som en av informanterna påpekar, att 40 timmars arbetsvecka inte bör vara normen inom vård- och omsorgsyrdena, vare sig ur samhällsekonomisk synvinkel eller ur individens perspektiv?

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

- Christofersson, Inger & Öhman, Jan (1998), *Kommunal planering under 1990-talet. En studie av Sveriges kommuner*. Uppsala: Ascender AB.
- Forssell, Johanna (2003), *Deltidsarbetslöshet – en forskningsöversikt med utgångspunkt i aktuell forskning och statliga utredningar*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Hallin, Göran & Lindsström, Bjarne (2000), *Det ouppklarade partnerskapet*, Institutet för regionalforskning, rapport 108. Stockholm: Fritzes.
- Jonsson, Inger (2003), *Deltidsarbete och deltidsarbetslöshet inom svensk detaljhandel: Utvecklingslinjer och tidigare aktiviteter*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- Nyberg, Anita (2003), *Deltidsarbete och deltidsarbetslöshet – en uppföljning av DELTA utredningen*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.
- SOU 1999:27 *DELTA Utredningen om deltidsarbete, tillfälliga jobb och arbetslöshetsersättning. Betänkande av Utredningen om arbetslöshetsersättningen och deltidsarbete m.m.*, Näringslivsdepartementet. Stockholm: Fritzes.
- Westring-Nordh, Marianne (kommande), *Kan arbetstidsmodeller vara en väg att möjliggöra önskade tjänstgöringsgrader i kommunens äldreomsorg?*, Arbetslivsinstitutet, Stockholm.
- Zampoukos, Kristina (2002), *IT, planeringen och kommunerna*. Geografiska regionstudier nr 46. Uppsala: Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet.

Länsarbetsnämndernas och AMS rapporter

- Berglund, Tommy, Länsarbetsnämnden, Uppsala län (2002-11-01), *Rapport/redogörelse till AMS angående länets arbete med deltidsarbetslösa/timanställda*.
- Carlsson, Lars, Länsarbetsnämnden, Västmanlands län (2002-11-11), *Redovisning av arbetet i Västmanlands län*.
- Eriksson, Ewy, Länsarbetsnämnden, Hallands län (2002-10-30), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*, Dnr. 1300-2002/000030.
- Falkeström, Verena, Länsarbetsnämnden, Jönköpings län (2002-11-01), *Uppföljningen av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*.
- Forssell, Håkan, Länsarbetsnämnden, Västerbottens län (2002-10-14), *Redovisning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*.
- F-Persson, Christina & Zöögling, Anne, Effektiv förmedling, Länsarbetsnämnden, Västra Götalands län (2002-10-31), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*, Dnr. 1400-2002/357.
- Gunnarsson, Annika, Länsarbetsnämnden, Kalmar län (2002-10-25), *Uppdraget att minska deltidsarbetslösheten*, Dnr. 0800-1.11-2002/176.
- Gustafsson, Bo, Ledningsstaben, Länsarbetsnämnden, Blekinge län (2002-10-25), *Rapport om arbetet med deltidsarbetslösheten i Blekinge*, Dnr. 2.3.10002002/153.

Jonsson, Annica, Ledningsstaben, Länsarbetsnämnden, Östergötlands län (2002-11-28), *Rapport från E-län angående uppdraget att minska deltidsarbetslösheten 2002*, Dnr. 2.3-05002002/000034.

Jonsson, Annica, Ledningsstaben, Länsarbetsnämnden, Östergötlands län (2003-01-28), *Uppföljning av "Praktikprojekt inom vård och omsorgssektorn för deltidsarbetslösa" – 2002-05-15 – 2002-11-29*, preliminär rapport.

Karlsson, Mikael, Länsarbetsnämnden, Skåne län (2002-11-01), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*, Dnr. 1200-2002/481.

Lundgren, Carina, Länsarbetsnämnden, Norrbottens län (2002-10-29), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslöshet 200*. Dnr. 02-421-20.

Länsarbetsnämnden, Örebro län (2002-10-23), *Redovisning över arbetet med deltidsuppdraget inom vård och omsorgssektorn [sic] i Örebro län*.

Länsarbetsnämnden, Västernorrlands län (2002-10-31), *Redogörelse från Västernorrlands län över arbetet med deltidsuppdraget*, Dnr. 2200-2002/0250.

Martinsson, Håkan, Länsarbetsnämnden, Stockholms län (2002-10-30), *Redovisning från Länsarbetsnämnden i Stockholm över hur arbetet med uppdraget att minska deltidsarbetslösheten och timanställningar bedrivits*. Dnr. AB 1.13-997/02.

Nilsson, Elisabeth, Methodenheten, Länsarbetsnämnden, Värmlands län (2002-10-18), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*, Dnr. 02-421-20.

Petersson, Lennart, Enheten för arbetsmarknad och näringsliv, Länsstyrelsen, Gotlands län (2002-10-30), *Redovisning av arbetet med att minska deltidsarbetslösheten och timanställningar i Gotlands län*, Dnr 361-484-02.

Rudebeck, Johan, Arbetsmarknadsstyrelsen, Förmedlingsenheten (2001), *Avrapportering av uppdrag 1.2.d enligt regleringsbrevet för år 2001, Deltidsarbetslösheten*.

Rudebeck, Johan, Arbetsmarknadsstyrelsen, förmedlingsenheten (2002-01-18), *Deltidsarbetslöshet och timanställningar*, Dnr 02-421-20.

Rudebeck, Johan, Arbetsmarknadsstyrelsen, förmedlingsenheten (2002-05-21), *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*, Dnr 02421-20.

Sjödin, Lars, Länsarbetsnämnden, Jämtlands län (2002-10-28), *Uppföljning deltidsarbetslösheten 2002-11-01*.

von Wachenfeldt, Sophia, Länsarbetsnämnden, Södermanlands län (2002-11-07), *Redovisning av hur arbetet med uppdraget att minska deltidsarbetslöshet och timanställningar bedrivits i Södermanlands län under 2002*.

Wänersjö, Kerstin, Länsarbetsnämnden, Kronobergs län (2002-10-15), *Uppföljningen av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2002*, Dnr 1.13-0700-2002/000048.

Wisby Strövet, Förstudie, preliminär rapport, 2002-12-01.

Telefonintervjuer

Bo Gustafsson, Länsarbetsnämnden, Blekinge län, 2002-12-03.

Barbro Tammilehto, handläggare, Enheten för Arbetsmarknad och Näringsliv, Länsstyrelsen, Gotlands län, 2002-12-03.

Verena Falkeström, Länsarbetsnämnden, Jönköpings län, 2002-12-04.

Lars Sjödin, Länsarbetsnämnden, Jämtlands län, 2002-12-04.
Eva Holmbom, projektledare för Vårdknuten, Jämtlands län, 2002-12-05.
Sophia von Wachenfeldt, Länsarbetsnämnden, Södermanlands län, 2002-12-05.
Laila Bennet, Arbetsförmedlingen i Flen, 2002-12-06.
Christina F-Persson, Länsarbetsnämnden, Västra Götalands län, 2002-12-06.
Bengt-Åke Nyström, Länsarbetsnämnden, Dalarnas län, 2002-12-09.
Håkan Forsell, Länsarbetsnämnden, Västerbottens län, 2002-12-11.
Carina Lundgren, Länsarbetsnämnden, Norrbottens län, 2003-01-14.
Kerstin Wänersjö, Länsarbetsnämnden, Kronobergs län, 2003-01-15.
Ewy Eriksson, Länsarbetsnämnden, Hallands län, 2003-01-15.
Håkan Martinsson, Länsarbetsnämnden, Stockholms län, 2003-01-15.
Mikael Karlsson, Länsarbetsnämnden, Skåne län, 2003-01-16.
Annika Gunnarsson, Länsarbetsnämnden, Kalmar län, 2003-01-16.
Leif Gunnerud, Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, 2003-01-16.
Ewy Dagerman, tidigare ansvarig handläggare på Länsarbetsnämnden, Gävleborgs län, numera kommunalråd, Bollnäs kommun, 2003-01-16.
Jan-Olov Westerlund, ansvarig handläggare t. o. m 2002-11, Länsarbetsnämnden, Västernorrlands län, 2003-01-16.
Göran Martinsson, Länsarbetsnämnden Västernorrlands län, 2003-01-20.
Annica Jonsson, Länsarbetsnämnden, Östergötlands län, 2003-01-28.
Yvonne Axelsson, Socialförvaltningen, Flens kommun, 2003-01-29.
Anna-Karin Eriksson, Länsarbetsnämnden, Örebro län, 2003-01-30.
Elisabeth Nilsson, Länsarbetsnämnden, Värmlands län, 2003-01-30.
Tommy Berglund, Länsarbetsnämnden, Uppsala län, 2003-01-31.
Lars Carlsson, Länsarbetsnämnden, Västmanlands län, 2003-02-03.
Bo Haglund, Länsarbetsnämnden, Örebro län, 2003-02-04.
Maria Berggren, Arbetsförmedlingen, Lycksele, 2003-02-05.
Kenneth Bylesjö, Arbetsförmedlingen, Umeå, 2003-02-05.

Internet

www.ams.se, 2002-12-04.
www.komforb.ostersund.se, 2002-12-05.
www.komforb.ostersund.se/verksam-varldknuten.htm, 2002-12-05.
www.helaprojektet.com/pages/hammaro_kommun.shtml, 2003-01-31.
www.markaryd.se/socialforvalt/index.htm, 2003-02-03.

Appendix

Länsarbetsnämndernas arbete för att minska deltidslösheten. En sammanställning av länsarbetsnämndernas avrapportering till AMS 2002

Matrisen nedan har utarbetats utifrån länsarbetsnämndernas rapporter till AMS, vilka återfinns i käll- och litteraturförteckningen. Rapporterna skiljer sig något åt sinsemellan, somliga är mer utförliga än andra, några är mer precisa vad gäller statistik m.m., något som också avspeglas i matrisen. En rapport för Gävleborgs län saknas. Vidare har Uppsala länsarbetsnämnd inte angett någon statistik i sin rapport.

De målsättningar respektive län har satt upp för varje bransch anges i kursiv stil. Sänkningen av andelen deltidslösa/timanställda anges i vanlig stil. En tolkning av matrisen är att de mål som länen ställer upp speglar de möjligheter man anser sig ha att uppfylla målen. Ett län där arbetet med att minska deltidslösheten fungerar bra – av skäl som att arbetskraftsutbudet är betydligt mindre än efterfrågan – kan naturligtvis också ställa upp mer ambitiösa mål.

Län	Vård och omsorg	Barnomsorg	Handel	Hotell och restaurang
Skåne län	<i>Halveringsmålet riktligt.</i> -37,7% (delt.) jfr m. 1999	<i>Halveringsmålet riktligt.</i> -18,6% (delt.) jfr m. september 2001	<i>Mål: minskning m. 10% 2002-2004.</i> -16,1% (delt.) jfr m. september 2001	
Blekinge län	<i>Halveringsmål.</i> -31,8%	Betydande läns-interna variationer.	-11,8%	
Kalmar län	-37% (delt.) -40% (timanst.) jfr m. november 1999	-23% (delt.) -27% (timanst.) jfr m. september 2001		
Kronobergs län	-64% (delt.) -45% (timanst.) jfr m. november 1999	-31,3% (delt.) -8,6% (timanst.) jfr m. september 2001	-5% (delt.) -5,8% (timanst.) jfr m. september 2001	
Hallands län	Halveringsmålet uppfyllt.	<i>Mål: minskning m. 25%.</i> -21,1%		

Jönköpings län	Halveringsmålet uppfyllt.	<i>Mål: minskning m. 40%. -16,5%</i>		
Gotlands län	<i>Halveringsmål. 1999 (i absoluta tal): 72 September 2002: 46</i>	<i>Mål: minskning m. 30% under 2002. Ökning från (i absoluta tal) 54 till 57 (december 2001 jfr m. september 2002). Minskning av antalet timanst.</i>		
Östergötlands län	Halveringsmålet ej uppfyllt. -35,7%	<i>Mål: minskning m. 30%. Målet uppfyllt.</i>		
Västra Götalands län	<i>Halveringsmål. -48% (delt.) -36% (timanst.)</i>	<i>Mål: minskning m. 25% under 2002. -21% (delt.) -15% (timanst.)</i>		
Värmlands län	-43,6% (delt.) -29,7% (timanst.)	-15,6% (delt.) +2,4% (timanst.)	-14,3% (delt.) -5,3% (timanst.)	
Örebro län	<i>Halveringsmål. -47% (delt.)</i>	-44% (delt.) -51% (timanst.)	2001 (delt., absoluta tal): 375 2002: 352	
Södermanlands län	Halveringsmålet uppfyllt. -56,1% (delt.) -38% (timanst.)	Halveringsmål. -28,9% (delt.) -15,6% (timanst.)		
Stockholms län	Halveringsmålet uppfyllt. -60% (delt.) -45,8% (timanst.) jfr m. november 1999.	<i>Mål: minskning m. 30% under 2002. Antalet delt. har minskat medan antalet timanst. har ökat.</i>		
Uppsala län	Uppgift saknas.	Uppgift saknas.	Uppgift saknas.	Uppgift saknas.
Dalarnas län	<i>Halveringsmål. Kommer att uppnås?</i>	<i>Mål: minskning m. 30%. Kommer troligtvis att uppnås?</i>	<i>Största möjliga minskning. Blygsamma resultat.</i>	<i>Största möjliga minskning. Blygsamma resultat.</i>
Gävleborgs län	Uppgift saknas.	Uppgift saknas.	Uppgift saknas.	Uppgift saknas.

Jämtlands län	Halveringsmålet uppfyllt. -57,8%.	<i>Mål: minskning m. 30%. -23,1%</i>		
Västernorrlands län	<i>Halveringsmål för både deltidsarbetslösa och timanställda.</i> -47% (delt.) -40% (timanst.)	<i>Mål: minskning m. 30%, gäller både deltidsarbetslösa och timanställda.</i> Målet uppfylls för deltidsarbetslösa?		
Västerbottens län	Halveringsmålet uppfyllt. -70% jfr m. november 1999.	<i>Mål: minskning med 50% under 2002.</i> -34,5%		
Norrbottens län	<i>Halveringsmål för både deltidsarbetslösa och timanställda.</i> -46,5% (delt.) -24% (timanst.)	<i>Mål: minskning m. 30%, gäller både deltidsarbetslösa och timanställda.</i> -28% (delt.) -11% (timanst.)		